Ten Posthepek wybran iest z Praw Cesárskich/ ktory Carolus V. Cesarz/ kazał wydáć po wszytkich swoich Páństwiech/ ktorym sie náuka dáie/ iáko w tych sądzyech á spráwách około karánia ná gárdle/ álbo ná zdrowiu/ Sedzyowie y kożdy Vrząd ma sie záchowáć/ y postępowáć wedle boiáźni Bożey/ spráwiedliwie/ pobożnie/ rostropnie/ y nieskwápliwie.

A ponieważ w Koronie Polskiey/ wszythki Miástá/ Wsi/ y Sláchtá/ máią to vprzywileiowánie/ że mogą sądzić ná gárdło złoczyńce/ thedy kożdemu to potrzebá wiedzyeć/ iáko sie w thákich rzeczách ma záchowáć/ áby nieskwápnie/ ále z Bożą boiáźnią/ w tákich rzeczách rostropnie á spráwiedliwie postępowáli/ chcąli vydź karánia á gniewu Bożego: Bo iáko nie grzech złego stráćić áby dobrym nie szkodził/ ták niewinnego wszetecznie stráćić/ wielki grzech iest.

Articulus j.

¶ Ci ktorzym moc od Bogá dana iest / áby sa=dzili á spráwiedliwościa száfowáli / máia ná to baczenie mieć / áby spráwiedliwie sadzili / gdyż sam Bog to w piśmie przykázuie: Sprá=wiedliwie sadźcie Synowie ludzcy / nie zá dáry / ktore zásłepiáia sercá madrych / á wyw=rácáia słowá spráwiedliwych: nie máiac theż baczenia ná osoby / ále wedle Bogá y spráwie dliwośći / czyniac spráwiedliwość kożdemu / ták wielkiemu iáko máłemu / vbogiemu iáko bogátemu / ták swemu iáko obcemu / álbo po=stronnemu. Y nie pátrzac ná żadna roznosć o=sob / ná zacnosć álbo podłosć / żeby iedney oso=by ináczey niż drugiey nie sadzili / iedno kożde go spráwiedliwie. Abowiem sad ktory ludzie sprawuia / sad Boży iest. Y przeto práwá á v=stáwy od madrych ludzi sa vczyniony / y złożo=ny / żeby Sedzya kożdy / pilnie ie v siebie vwa=żáiac / prze niewiádomość od prawdziwey drogi nie zbładził. A gdzye rozumie być rzecz spráwiedliwa / áby sie strzegł iákoby sie nieod=chylił od spráwiedliwośći / á niedał sie nikomu odwieść od spráwiedliwego sadu / áni pochle=bstwem / áni przyiáźnia á powinowáctwem /

áni bo=

áni boiáźnią á ſtráchem mocnieyſzego/ áni tez dáry iákimiſzkolwiek. A Sedzyowie máią ſa dzić trzezwo bedąc/ nie iedząc áni pijąc/ Sa dy odpráwowáć. Ma tez być Sedzia mądry/ vczony/biegły/y ſpráwiedliwy. Bo przy Sa dzyech wiele ná tym zależy / żeby Sedzya ma dre/ á według rozumu vmiał kożda rzecz v ſiebie vważáć/ nie ták iáko ſie tych czáſow wie le tego przygadza/ że tez y o gárdłá ludzkie ſą dza ludzye nieumiejetni/ niebiegli/ á nieucze ni/ á ci ktorzy oprocz Tytułow w ſobie godno ſci żadney áni vmiejetnoſci nie máia.

Przeto Kſiążetá/ Krolowie/ y drudzy wiel cy Pánowie/ w tym ſie s pilnoſcią báczyć má ią/ y wielkie ſtáránie powinni około tego czy nić/ żeby ſądy y inne vrzedy rzeczy poſpolitey/ w ktorey ſie wſzytki ſtany ludzkie/ od naywyż ſzego do naniżſzego zámykáią/ ludźmi godny mi/ mądrymi/ vczonymi á cnotliwymi oſádzá li. Abowiem wiele dobrego/ ná tym wſzyth kiey Rzeczy poſpolitey należy/ gdy Práwo á ſpráwiedliwoſć w ſwey mierze bywa záchowána/ w tym porządku ktory ſłuſznie ma być záchowan/ około czynienia ſpráwiedliwoſci/ iáko iednemu ták drugiemu.

Articulus ij.

¶ A ty dwie rzeczy ſą przednie/ kthore Sę-
dzyam przekażáia/ álbo tym ktorzy ſpráwiedli
wośćią ſzáfuia. ¶ Pierwſza ieſt/ mnimánie
o ſwym rozumieniu/ choćia nie rozumie/ áni
ſię tez gruntownie tey rzeczy ktorą ſądzić ma
dowie: to ieſt/ iż niewywiedzyawſzy ſię they
spráwy doſtátecznie/ nie wyſłuchawſzy/ z gło
wy ſwey ſądzi. ¶ Druga ieſt/ gdy chćiwość á
żądza/ co w Láćińſkim ięzyku Affectus zo-
wa/ vnosi go/ á poſtępuie nie według ſprá-
wiedliwośći/ ále iáko ſię niżey nápiſáło/ álbo z
łáſki/ álbo z nienawiśći/ z łákomſtwá/ z gnie-
wu/ álbo z chćiwośći pomſty. Dla czego Sę-
dzyowie y kożdy Vrząd/ powinni ſą przyſię-
gáć/ iákoż wſzędy przyſięgli bywáia/ że we-
dług Práwá/ ktore dla tego vczyniono áby ſię
Sędzya nie mylił á z głowy nie ſądził/ ſprá-
wiedliwie będą ſądzić.

Articulus iij.

¶ A to naprzod ná baczeniu mieć máia/ żeby
w tych ſpráwách/ w ktorych ſię karánia ná gár
dle dotycze/ álbo ná zdrowiu/ roſtropnie/ o-
pátrznie/ rozmyſlnie poſtępowáli: Ponieważ
bárzo to wielki grzech ieſt/ pod bárwą á przy-

krycim

krycim Práwá / człowieká niespráwiedliwie ſtráćić / álbo ná zdrowiu iego ſkáráć / ktorego ſam pan Bog ſtworzył. A ták ći ktorzy ſadza / przy tákowym vznawániu winnośći álbo niewinnośći / máia Páná Bogá przed oczymá mieć / á pomſthy ſie Bożey bać / áby Pan Bog krwie niewinney nie pátrzył z reku ich. Przeto wypiſuie ſie tu náuká / iákoby w tákowych przygodách ſłuſznie ſie záchowáć Sedzyowie mieli. ./. ./. ./. ./.

Articulus iiij.

¶ Podeyzrzáni ludzye / á o ktorych ſławá iáka zła ieſt / moga być imáni / y do wiezyenia dawáni. Ale pierwey nizliby mieli być meczeni / ma być doſtáteczne wywiádowánie czyniono. Bo nie záwżdy ten winien bywa / kogo oſkárża á obwinia / á nie zárázem winien zoſtawa zá oſkárżenim / iedno gdy ſie iuż wyſtep á zły vczynek iego pokaże. Przeto theż nie zárázem ma być meczon / iedno gdzyeby iuż ſłuſzne á doſtáteczne znáki były wyſtepku iego. Bo wiele rázow przygadza ſie / że drugi niećierpliwy / z ſtráchu meki á bolu / powie to czego nigdy nieuczynił / y przyzna ſie ku temu zego nie winien / y wiele tym obyczáiem niewinnych

crácono. A ták nie trzebá męce záwsze álbo zárázem wierzyć / ále thez nigdy żeby nie wierzyć / to nie ma być: bo iest rzecz niepewna / omylna y niebespieczna / poniewaz wiele rázow sie to tráfia / że bywa drugi ták ćierpliwy / y twárdego przyrodzenia / że mękę wyćierpi / á prawdy niepowie / by go naywięcey męczono: A drudzy też ták niećierpliwi bywáia / iż boiąc sie żeby ich nie męczono / y ná siebie y ná kogo innego wyznawáia co nigdy nie było / y płone powieśći częstokroć powiedáia. A thák nie hnet dla wywiádowánia winnośći álbo niewinnośći / trzebá się skwápiáć / á od męki poczynáć: ále trzebá pierwey obáczyć / wywiedzyeć sie / y dobrze vważyć wszytki przyczyny / á Circumstáncye / z kthorych iákie podobieństwo słuszne / podeyzrzenie álbo dowod iáki / ná tego kthory ma sądzon być / pokázáćby się mogl / álbo też niewinność iego obáczyć / á według tákowego podeyzrzenia podobieństw álbo dowodow / gdzyeby się dostátecznie co pokazáło / iżby wątpliwa rzecz byłá / á probácye były sobie przećiwne / á niedostáteczne / ma Sąd od męczenia powśćiągnąć się / áż wszytko to obaczy / co ma być słusznie obaczono. ¶ Naprzod / Sławá álbo powieść / ktoraby o táko-

wym byłá/ ma być vwážowaná/ y ma być ná to baczenie/ z kądby tá powieść álbo od iákich ludzi byłá o nim puszczoná / ieslize nie od nieprzyiaciol álbo iákich lekkich ludzi / coby nie bárzo godni wiáry byli/ álbo tež iesli od státecznych á dobrych ludzi tákowa spráwá pochodzi/ bo nie zárázem potwarzy álbo ledá lekkim powieściam ma być wierzono. ¶ Drugie/ ma być vwážowano mieysce/ iesli złoczyńce obwinionego tám ná thym mieyscu widzyano/ gdzye sie złoczyństwo zstáło/ bo z tąd gdy sie to vkaže/ može być niemáły znák podeyzrzenia. ¶ Trzecie/ ma być obaczon czás/ iesliže mogło to być pod tym czásem/ ktorego sie to zstáło: A iesli ten to oskáržony/ nie pokaže tego/ že sie to tego czásu od niego zstáć nie mogło: A przytym osobá/ látá/ zdrowie/ y sposob wszytek tego to oskáržonego/ iesli mogł temu dosić vczynić/ o co go winia: ma to wszytko od pilnych á mądrych Sędzyow być dostáteczynie vważono przed męka. ¶ Czwarte/ Towárzystwo s ktorymi sie chował/ y žył / bo z tąd wielki znák može być iego dobrego poczćiwego žywotá/ y záchowánia/ álbo tež złego/ ponieważ rowny z rownym/ rádzi wspolu žywa/ á rzadko tho može być/ žeby kto ze złymi towárzystwo ma/

o nich sie też nie nákáźił/ á zły żywot y złe oby=
czáie / czynia kożdemu wielkie podeyźrzenie
złego vczynku/ iáko też gdzye wiedza ludzye o
czyim dobrym záchowániu/ bywa to wiele ná
pomoc obwinionemu/ y czyni go mniey podey
źrzánym/ iż z tákich trudnych rzeczy wycho=
dzi. ¶ Piate/ ma być vważoná przyczyná te=
go oskárżenia/ iesliże z nieprzyiáźni/ z zazdro=
śći/ z przeszłey pogróżki/ álbo thez dla iákiego
zysku/ ktoregoby ten szukał/ ktory oskárżył/ to
nie pochodzi/ bo zá tháḱowym wywiádowá=
niu / łácno sie pokaże / z kad co pochodzi.
¶ Szoste/ ma też być ná to pilne baczenie/ ie=
sliże tego ktory żáłuie/ powieść/ álbo przysiega
zstala/ iednáka/ vstáwiczna/ á nieodmienna
iest: bo wielki to znák z tad może być/ prawdzi
wego á niewinnego oskárżenia. Abowiem w
tych spráwách w ktorych sie gárdłá dotycze/
nie ták iáko gdy o pieniadze idzye/ álbo o inne
rzeczy dowod/ álbo przysiegá stronie powod=
ney ma być skázowana zárázem. ¶ Syodme/
gdy kto vćiecze/ znák iuż tego bywa/ że tháki
czuie sie w tym złym vczynku winien być/ że
vćieka/ boiac sie Sadu y karánia/ bo sámo v=
ćieczenie podeyźrzánym go czyni według prá
wá Máydeburskiego/ iż ten co vćieka/ iuż sie

ták podey

ták podeyźrzánym á winnym czyni / iákoby ſi[ę] przyznal. A zá tákowym znákiem / iuż tákiego m[ę]czyć mog[ą] / obaczywſzy iednák pierwey / z ktorey by przyczyny ſie zchronil / álbo vciekl / ieſliby ſluſzna álbo nieſluſzna przyczyná byla / przeczby to vczynil / gdy może drugi ſnadź prze to vćiec / że ſie boi mocy / gwaltu / ſkwápienia á krzywdy. ¶ Oſme / To też ma być obaczono / ieſli ći co winuia / niemieli s tym kogo winuia záſzćia iákiego / práwá álbo roznice / oko lo iákich pożytkow / álbo máietnoſći: bo tho wielkie záiatrzenie miedzy ludźmi czyni / y wielkie podobieńſtwo może być / żeby ſie to z tákowey nieprzyiáźni zſtáć moglo. A przeto nie zárázem oſkárżeniu / kthore od nieprzyiaćielá pochodzi / ma być wierzono / á ma być pilne wywiádowánie / coby zá przyczyná tego byla / zá ktoraby ten obwiniony zloczyńſtwo tákowe vczynić mial / przecz / á czemu / przes kogo / kto rego czáſu / á iákim obyczáiem ſie zſtálo / bo to wſzytko trzebá dobrze obáczyć / kto chce gruntowney ſpráwy á wiádomoſći doydź. A gdzieby obrony á wymowy obwinionego / byly podobnieyſze ku prawdzye / ſluſznieyſze / y zacnieyſze / nizli oſkárżenie ktorym go oſkárżono / tedy ma m[ę]ká być zániechána / y nie máia ſie ná

wego ſkwápiáć. Bo niema żaden męczon ...c/poki nie vkaża ſie ſluſzne iákie znáki/ á podobieńſtwá tego/ że on to złoczyńſtwo vczynił: gdzye tákowych znákow y dowodow nie máſz/ álbo że obwiniony ſluſzną obronę przećiw oſkárżeniu pokaże/ nie ma żaden być męczon. .·. .·. .·. .·.

¶ Jeſli żeby wiec ći co ná thákowym Sądzye ſiedzą w thych rzeczách wątpili/ máią ſię ludzi vczonych/ w práwie biegłych á roſtropnych rádzić/ coby dzyáłáć/ bo choćiaby też drugi z męki á z bolu przyznał ſie ku temu/ w czym go obwiniono/ nie wnet do końcá ma wſzytkiemu być wierzono/ á nie ma przeto zárázem ná ſmierć być ſkazan. Bo gdzyeby Vrząd álbo Sędzya ktory złoſliwie/ vkwápliwie/ bez ſluſznych znákow álbo dowodow/ ták iáko ſie tu wypiſało/ komu mękę á vdręczenie zádał/ ma być powinien według Práwá nágrádzáć y opráwiáć. Abowiem czáſem naydzye ták niebáczne/ niebogoboyne/ á vkwápliwe Sędzye álbo Vrzędniki/ iż áby Więzniá nie chowáć/ pracey około niego nie mieć/ álbo chowáiąc go nań nakłádu nie czynić/ wolą zárázem ſtráćić dáć/ á czáſem ſnadź y niewinnego/ co nie ma być. ·/· ·/· ·/· ·/·

Articu-

Articulus v.

¶ Gdzyeby ſie też przygodziło/ żeby ktory iá-
wny złoczyńcá bedąc w więzyeniu / álbo ná
męce powołał/ y oſtáwił kogo/ powiedáiąc że
s nim poſpołu iáki zły vczynek vczynił / y tho
czyni podeyźrzenim tego złoczyńce/ zwłaſzczá
gdy inne podobieńſtwá á znáki iákie s tym po-
wołánim będą ſie zgadzáły/ A gdy ten ktore-
go męczą powieda cotákowego/ nie zá pytá-
nim/ álbo wſpominánim tey oſoby. Bo przy
męce/ álbo też z oſobná ná ſtronie/ niema żaden
miánowićie być wſpominan / áby złoczyńcá
gdyby vſłyſzał kogo miánuiąc á wſpominá-
iąc/ áby niewinnie tákiego nie powołał. Ale
gdy złoczyńce pytáią / máią nie wymieniáiąc
nikogo pytáć ſie/ co zá pomocniki miał/ thák
żeby on ſam powiedzyał/ ná kogoby co tákowe
go wiedzyał. A gdy kogo thák złoczyńcá iáki
powoła/ máią ſie ná nim pilnie wywiedzyeć/
ktorego czáſu / ná ktorym mieyſcu / iáko y zá
iákimi przyczynámi co tákowego vczynili / y
też ieſliże ich więcey przy tym było : bo tego w-
ſzytkiego trzebá ſie pilnie wywiedzyeć dla te-
go/ żeby thym łácniey prawdá mogłá być wy-
nálezyoná / á żeby grunthownieyſzy dowod

ogł być nietylko przećiw temu ſámemu win//
nemu/ ále thez przećiw powołánemu. Dru//
gich rzeczy może ſie thez káżdy mądry á báczny
Sędzya ſam domyślić/ ná ktore trzebá pámię//
táć/ kto chce y prawdy gruntownie ſie dowie//
dzyeć/ y nikomu nieubliżyć/ á ſumnienia thez
ſwego nie obráżić. Przeto nie trzebá tu wſzyt
kiego tego ták ſzeroce wypiſowáć.

¶ Potrzebá też wywiedzyeć ſie/ ieśli then co
powoływa/ álbo co tákowego ná kogo powie//
da/ nie miał s nim nieprzyiáźni iákiey/ gnie//
wu álbo waśni. Bo gdzye ſie to vkaże/ że nie//
przyiaźń iáka miedzy ſobą mieli/ nie ma temu
powołániu á oſławieniu wiárá być dawána/
zwłaſzczá gdzyeby ſpráwá tego co powołał/
nie dowodna á niepewna byłá: A w tym w//
ſzytkim trzebá pilnego á dobrego vważenia.
A gdzyeby powołány przed tym też był wczym
podeyźrzánym/ tedy tym wieczſze mnimánie/
y łácnieyſzy z thąd dowod przećiw iemu być
może.

¶ Gdy ten co powołał/ ná tym co wyznał áż
do końcá ſtoi/ á z tym ná koniec y ná śmierć i//
dzye: Bo zły to obyczay y ſzkodliwy v Kśieżey
niektorych/ ktorzy przy ſpowiedzi/ y niegdy go
złoczyńce ná śmierć wiodą tákowe ludzi/ na//

mowámi

mowámi swymi k themu przywodza/ żeby ná
śmierć idac/ to wszytko co ná kogo wyznał/
odwołał. Y miáłoby słusznie temu sie zábieżeć/
y ták to opátrzono być/ żeby wiecey Ksieża lu/
dzi k temu nie przywodzili/ gdyż thym y sámi
bárzo grzesza: poniewasz grzech iesth prawdy
kázác przeć/ y iest to ku szkodzye Rzeczypospo/
litey/ á z obrażenim y s krzywda drugich lu/
dzi/ gdy złe vczynki y źli ludzye bywáia zákry/
wáni/ ktorzy potym innym źle czynić moga/
nie tylko złodzyeystwem/ ále też mordy/ y in/
nymi złymi vczynki. A ták gdyby do tego przy/
szło/ żeby złoczyńcá tákowe zeznánie swoie/ y
powołánie odwołał/ chcac thym obyczáiem
swe pomocniki á towárzysze zákryć/ álbo theż
że go ná spowiedzi tego náuczono/ thedy ma
być mezon o pierwsze iego wyznánie/ y ty przy
czyny á Circumstáncye wszytki/ kthore go do
tego odwołánia przywiodły/ á według kto/
rych ma być rozumiano o tym odwołániu ie/
go/ iesliby słuszne ábo niesłusne było. A trzebá
w tym osobliwey opátrznośći/ y vważenia/ o/
gladáiac sie ná sławe á záchowánie tego to po/
wołánego/ y ieslize towárzystwo iákie s tym
złoczyńcá miał.

¶ Gdzieby też ná kogo vkazálo sie/ że sam do/

dobrowolnie wyznał/ chłubiac sie tym/ że táko-
wy zły vczynek vczynił/ álbo iż groził/ á odpo
wiedał przed tym niżli sie to zstáło/ tedy táko-
wy ma zá tego mian być/ á spráwiedliwie mo
że być meczon.

Insze znáki á dowody dostáteczne/ ná niektore złoczyństwá z osobná/ zá ktorymi gdy sie vkaża/ może Sad złoczyńce ná meke wydáć.

Articulus vj.

¶ Gdźieby v tego ktoryby o tákowy vczynek
w podezrzeniu był náleziono/ tegoż czásu/ gdy
sie ten zły vczynek zstał/ zekrwáwione száty ál
bo bronie/ ábo żeby zábithego rzeczy iákie nále-
ziono/ á doswiadczono nań że ie przedawał/
álbo gdźie schowáć dał/ tákowy dowod dostá
teczny iest/ iż gdy sie to nań pokaże/ á on niebe-
dzie vmiał słusznie sie z tego wywieść á sprá-
wić/ z kad álbo iákim obyczáiem tákich rzeczy
dostał/ zárázem zá tákim dowodem może być
meczon. Wszákoż trzebá pierwey spráwy iego
wysłucháć. A iestliżeby słusznie sie z tego wy-
wiodł/ tedy niestwápiáć sie nań.

O Mordźyech y iáwnych mezoboy-

stwách/ kthore sie trafiáia/ gdy wiele ich przy tym bedzye/ á żadny nie bedzye chćiał przyznáć sie ku temu co sie zstáło/ iákimi znáki á do/wody tego dochodzić.

Articulus vij.

¶ W Thákowey przygodzie/ gdzie wiele ich przytym bedzie/ a żaden sie znáć niechce/ żeby winien był: gdy sie náktorego pokaże/ że bedac przytym/ s tym to zábitym sie poswárzył/ álbo że rzućiwszy sie nań broni iego dosthał/ rány mu zádał/ á szkodliwie obráźił/ zá thákowym dowodem ták iásnym/ może káżdy meczon być/ á zwlaszczá gdyby przynim broń iego zekrwá/wiona náleziono/ Ale gdzieby ktory z tych do/wodow sie nie pokazał/ á nie było z kad innad podezrzenia/ iedno iż tám przy tym zámordo/wániu z tráfunku był/ dla tego niema żaden być meczon.

Gdźyeby mátká sámá chcac wyste=pek swoy zákryć/ żeby sie dzyećiećiá dopuśćiw/szy zábiłá ie/ iáka inquisicya y dowod ná to dostáteczny być ma.

Articulus viij.

¶ Náktektoraby o tháki vczynek w podezrze/niu byłá/ gdy sie vkaże/ że miawszy przed thym

[...]ach niemáły / zárázem opádłá / y ná ćiele [...]ćientzáłá / á iż ná twarzy zbládłá / zemdláłá / ál bo záchorzáłá: tedy zá tákimi znáki / tá to biała głowá / ná ktora tháki podezrzenie mogło by sie śćiagáć / ma vkrycie á potáiemnie dana być ku ogladániu / dla lepszego doświadczenia / niektorym státecznym á madrym białym głowam / á zá tych ogladánim á spráwa / gdźieby y insze znáki pokazáły sie / tho iest żeby z pierśi mleko szło / á oná przedśie sie przáłá / może być ná meke wydaná. Bo tákich przygod wiele sie tráfia / gdy tákowe białe głowy strzegac osłáwienia / y złey powieśći / zá poduszczenim Diabelskim / tákowym złym vczynkiem / niesłáwe swoie y zły vczynek / dáleko gorszym chcazá kryć / nie pámietáiac ná to / że y gárdło swoie / y dusze w dáleko ćieższe niebespieczeństhwo á grzech tym obyczáiem przywodza.

Aczkolwiek gdźie sie tego czásu / ktorego dźiećie zábite náleziono / ná ktora pokaże / iż mleko iey z pierśi idźie / iest to dowod dosyć znáczny á pewny tego złego vczynku / zá kthorym y ná meke wydána być może.

Wszákoż poniewaź Lekárze / á Doktorowie powiedáia / że sie tráfić może ná drugiey tákowy znák / iż mleko z pierśi poćiecze / choćia ni[-]

gdy brzemienna nie byłá/ dla they przyczyny/ gdyby oná tym obyczáiem sie spráwiáłá y wymawiáłá/ á przed tym zwłaszczá/ żeby w Kurestwie niebyla podezrzaná/ niema być zárázem meczoná/ Ale Bábam á sthárym Białym głowam ma być ku ogladániu daná/ żeby ony dostáteczney obaczyły/ ieslize z tey álbo z inney przyczyny to pochodzi.

Gdzyeby ktho o trućizne / żeby sye s nia obchodził/ w podeyzrzeniu był / iáka inquisicya y dowody dostáteczne przećiw tákowemu być máia.

Articulus ix.

¶ Gdy sie vkaże/ że trućizne then kupował/ ktory miał nieprzyiażń s tym to/ ktorego otruto/ ábo że pożytku iákiego/ á spadku po smierći sie iego spodziewał/ á iż osobá iáka lekka/ y dobrze ku tákowym spráwam podobna iest: tedy może słusznie winá temu o tákowy vczynek dana być/ y może zá tymi dowody być meczon / oprocz żeby dostátecznie sie wywiodł z thego/ á pokazał/ że ná co innego nikomu nieszkodliwego tey trućizny potrzebował álbo vżywáć chćiał.

¶ Jeslizeby też kto kupiwszy tákowa trućiz-

...tego się przal przed Vrzędem/ á mogło się po tym to nań dowodnie vkázáć/ że kupił/ może tákowy zá tym dowodem o to męczon być/ żeby powiedział ná co tey trućizny vżywał álbo vżywáć chćiał.

¶ A przeto w kożdym Mieyśćie/álbo Repub: Aptekárze wszyscy/ y ći co trućizny przedáią/ máią być ćięszką przysięgą obowiązáni/ żeby trućizn á iádow żadnych nikomu nieprzedawáli bes przyzwolenia á wiádomośći vrzędu.

O Złodzyeiach kthorzy krádną/ dowod álbo inquisicya dostáteczna.

Articulus x.

¶ Rzeczy krádzione/ v kogoby nálezione były/ álbo dowiedziano się/ żeby ie przedawał/ álbo komu dárował/ álbo iákimkolwiek innym obyczáiem imi száfował: gdzie niepokaże/ á nie postáwi tego/ od ktorego powieda tákowych rzeczy dostał/ y nie da zástępce/ á niepokaże z kąd álbo iáko thych rzeczy nábył/ á z złodzieystwá się tym obyczáiem nie oczyśći/ tákowy kożdy może o złodzieystwo obwinion y sądzon być. A poniewasz wiele iest prożnuiących ludźi/ ktorzy niemáiąc żadney służby/ obeszćia/ áni opátrzenia/ po kárczmách/ y po piwnicách się wło

cza/ á cho-

cza/ á chociá nic nie robiá/ y dochodow zá‖dnych niſkąd nie máiá/ iednák piją/ hucza/ gr‖ają: wielkie ná tháкowe ludzi podezrzenie być może o kożde złoczyńſtwo/ á zwłaſzczá o zło‖dzieyſtwo. Przeto Práwem poſpolithym miáło by to zágrodzono y opátrzono być że by tákich ludzi niecierpiano/ ále imowano/ á dla tákowych wyſtepkow ſłuſznie karano. Tákże też Vrząd ma pilen być żebrakow/ y tych co ſie z mieyſcá námieyſce włoczą/ á pilnie tego do‖glądáć/ iákoby pod ſpoſobem żebráctwá/ nie‖cnoty/ prożnowánie/ y złe vczynki ſie nie mno żyły/ á pod tym płaſzczem áby złe nie czynili.

Dowod o kradzyeſz.

Articulus xj.

¶ Rzecz kradzyona przy kimkolwiek ſie nay‖dzye/ álbo iáka część onych rzeczy ktore zgine‖ły/ álbo że ſie ná kogo vkaże/ á on tákowe rze‖czy przechowywa/ przedáie álbo dáie/ á nie v‖mie álbo niechce ſie ſpráwić/ y ſłuſznie z tego wywieść/ od kogo tákowych rzeczy doſtał/ ál‖bo ieſli pobożnie á ſłuſznym obyczáiem ich ná‖był: tákowy kożdy ſłuſznie ma być w tym po‖deyzrzeniu/ że ty rzeczy przezeń zginęły/ y mo‖że być męczon o to.

Artykul dwánasty.

Iesliżeby też przy kim náleźyono tákowe in⸗strumentá / ktorymi drzwi / álbo zamki / álbo też skrzynie wylámowany y odmykány bywá⸗ia / zwlaszczá ná tym mieyscu / y thego czásu / ktorego rzeczy iákie pokrádzyono: tákowy kożdy może być poiman / y zá thym podeyźrzenim męczon.

¶ Item / Gdyby pokrádzyono znáczne iákie rzeczy / álbo summę niemáła pieniędzy / á vká⸗záło sie ná kim / w tym podeyźrzánym / że bo⸗gátszy niż pierwey / á więczszy dostátek około niego nizli przed tym był / poki thych rzeczy nie pokrádzyono / á iż sobie hoyniey poczyna / niż máiethnosć iego znosić może / á nie będzye v⸗miał z tego sie wywieść / y vkázáć z kąd ten do⸗státek ma / á z kąd bierze to co vtraca: przeciw tákowemu dostáteczny dowod iest / y może zá tákowym podeyźrzenim ná męke być wydan.

Iáki dowod przeciwko tim być ma / ktorzy zboyce / álbo złodzyeie przechowywá⸗ia w domiech swych.

Articulus xii.

¶ Gdzyeby kto wiedząc y znáiac tákie ludzi / im przechowánie w domu swym dawał / s ni⸗mi towárzystwo miał / picim y iedzenim / álbo

iákimkol⸗

iákimkolwiek innym obyczáiem / ludzi tákowe fołdrowáł / á im wspomożenie dawał / álbo żeby rzeczy od nich kradzyone przyimował / w domu swym przechowywał / przedawał / álbo iákimkolwiek obyczáiem imi száfował. Item / żeby rády im dodawał / ich bronił / álbo s nimi iákiekolwiek wspołki miał: ku tákowemu káżdemu ma práwem być przystápiono / y może męczon być.

¶ Gdzyeby też ktokolwiek złoczyńce ktorzyby vćiekli vkrywał / álbo wiedząc o nich że sie pokryli / nie obiáwił / á żeby s nimi Contrákty iákie / bez wiedzenia á przyzwolenia Vrzędu czynił / pieniądze od nich zá to brał / álbo sie ich vpominał: tákowy kożdy słusznie ma być mian w tym podeyzrzeniu / że s nimi wspołki ma / y ná to przyzwala co oni czynią / á zá tákowymi dowody słusznie o to męczon być może.

Dowod dostáteczny ná ty / ktorzy vkrycie Miástá / miásteczká palą / y ognie zákłádáią.

Articulus xiiij.

¶ Gdzyeby kto podeyzrzány był / około zákłádánia ogniá / á przed tym niedobrze sie wczym záchował / á żeby przed tym zápalenim v niego

o tákowe niezwykłe potrzeby/á Instrumen//tá widzyał/ktorych do zákłádánia ogniá vży//wáia: tákowy kożdy może słusznie tym obwi//nion być. A gdzye sie słusznymi wywody nie spráwi/y nie vkaże/ że tych potrzeb ku czemu innemu/á nie ku szkodzye ludzkiey vżywał/ tedy może być o to sadzon y męczon.

Dowod przećiw Czárownikom/y tym wszytkim/ktorzy sie s Czárnoksiestwy á z gusły obchodza.

Articulus xiiij.

¶ Gdy sie pokaże/że kto tákowych rzeczy in//nego chćiał vczyć/álbo że komu tym groził/á temu ktoremu grożono/żeby sie z tad co złego przydáło/álbo thez żeby w tym podeyżrzánym sie być pokazał/słowy/obyczáymi/postáwa/y inszymi spráwámi/kthore sie w tákowych lu//dzyech náyduia/á ktorych tákowi ludzye vży//wáia/á żeby sie tym iuż osłáwił: thákowemu kożdemu słusznie ma być o to winá daná/y zá thákimi znáki może być y námeke skazan: Po//nieważ tákowe wszytki vmieietności/kthore sa náprzećiwko pánu Bogu/y ludzyem Krze//śćiáńskim nie przystoi/żeby sie s nimi obchodzić mieli/máia być práwem zápowiedziáne/y sro go karáne.

Ná zdrayce iákiego dowodu potrzebá.

Articulus xv.

¶ Gdyby obaczono kogo / á on od nieprzyiaciela Páná swego vkrycie á potáiemnie chodzi / y s nimi iákie rozmowy skryte miewa / áże soba trwoży / tákowy kożdy może zá tákowym podeyzrzenim meczon być.

Okolo meczenia iáki porzadek álbo postepek ma być záchowan.

Articulus xvj.

¶ Gdy kto meczon ma być o złoczyństwo iákie / ktorym go oskárżono / zá słusznymi znáki y dowody / ktore wyższey wypisano / ten co go oskárżył á obwinił / ma do tego być przypuszczon / y ma mu dopuszczono być / wywiádowáć sie ná tym złoczyńcy / tych rzeczy kthorych rozumie / że mu potrzebá wiedzyeć.

¶ Item / pierwey niżli złoczyńcá iáki bedzye meczon / z Vrzedu / álbo zá oskárżeniem thego ktory nań żáluie / ma być postáwion przed Sedzyem / álbo Woytem / dwiemá Przysieżniki / y przed tym Pisárzem / ktory do tego vrzedu należy / á ma być pytan tymi słowy / ktorymiby

możono

...bono go dotego przywieść/ żeby ſie ſam wy=
...nał bez meki/ y prawde powiedzyał/ y ma mu
przekłádana być ſrogość meki/ ktora podiać be=
dzye muſiał/ ieſliże ſie dobrowolnie nie przy=
zna ku temu w czym go winuia. A cokolwiek
ná ten czás wyzna/ y powie/ wſzytko tymiſz
słowy ma być záráżem nápiſano/ ták żeby ied=
no z drugim conferuiac/ to ieſt ſkárge/ wyz=
nánie iego dobrowolne/ y tho ku czemu ſie ná
mece dobrowolnie wyzna/ tym łácniey mogłá
być prawdá obaczoná.

Wywody y Sprawá kożdemu przed meka ma być dopuſzczoná.

Articulus xvij.

¶ Jeſliżeby ktożkolwiek bedac oſkárżon o iáki
kolwiek wyſtepek/ przał ſie/ á chćiał ſpráwić y
ſłuſznie dowieść/ że w tym nie ieſt winien w
czym go obwiniono/ ma káżdemu tego być do=
puſzczono. A owſzem trzebá go w tym vpo=
mnieć/ ieſliby ſie mogł wywieść/ y vkázáć/ że
álbo nie był tám ná tym mieyſcu/ gdzye ſie co
tákowego zſtáło/ álbo że tego czáſu co innego
czynił: Bo gdzye ſie to świádectwem doſtáte=
cznym vkaże/ zá ſłuſzny wywod ma być przy=
ieto. A przeto trzebá to wiezniom przekłádáć/

y rozwodzić / iż drudzy ták prości á głupi bywáią / drudzy też przed stráchy á boiáźnią / chociá im o gárdło / nie będąc winni / iednák się spráwić y wywieść z tego nie vmieią. Tym obyczáiem / gdy oskárżonymi słusznymi podobieństwy y dowody niewinność swoię vkaże / y wywody powie / ma Sędzya zá nákłádem tego obwinionego álbo przyiaciół iego / napierwey inquisicya vczyniwszy / stáráć się o to s pilnością / żeby thego wszytkiego dowodnie doświádczył / y wywiedzyał / czym się ten więzyeń spráwnie.

¶ Gdzyeby też poimány potrzebował postáwienia świádkow / nie ma mu tego Sędzya zbrániáć / ále owszem ná żądánie iego / álbo y przyiaciół iego / ma świádkow y świádectwá ich s pilnością wysłucháć: oprocz żeby zá słusznymi przyczynámi być to nie mogło / álbo żeby nie byłá tego potrzebá / ták iáko niżey dostáteczniey to będzye wypisano. Jeśliżeby obwiniony / álbo przyiaciele iego nie mogli mieć tego dostátku / żeby po świádki y po inne wywody słáć / á o nie się stáráć zacz nie mieli / thedy Sędzya álbo Vrząd nie ma w tym swego nákłádu litowáć / iákoby się wszytkiego s pilnością á gruntownie wywiedzyał. Ponieważ

[...] godzi sie nikogo niewinnie/ á nie zá pewna [...]wiádomośćia vczynku iego/ ná gárdle skáráć/ áni tež z drugiey strony sluszna by rzecz byla/ ludzi podeyzrzáne nie skarawszy/ ládá zá spráwa wypuszczáć.

¶ Gdzyeby zá dopuszczenim y wysluchánim tákowey spráwy/ y wywodow/ y swiádectwá/ nie vkazálá sie iednák niewinnosć thego obžálowánego/ á žeby z slusznego podeyzrzenia y obwinienia/ nie mogl sie wywiesć/ ma dáley przećiw thákowemu postepowano być meka wedlug práwá y vznánia Vrzedu álbo Sedzyego. Y powinien sam Sedzya ze dwie má Przysiežniki namniey/ y s Pisárzem tegož Sadu/ przy tym być/ y sluchać wyznánia iego. A to wszytko ku czemu sie ták przed meka iáko ná mece przyzna/ ma Pisarz thymisz slowy nápisáć/ nie opuszczáiac áni przyczyniáiac namnieyszego slowá/ y temu co go oskárzyl/ ma wyznánie to obwinionego/ á ile sie iego dotycze/ być okazano y wypisano. A iesližeby ná mece ktory chćial co powiedzyeć spráwuiac sie/ á ku okazániu niewinnosći swoiey ma być sluchan. K temu/ w tákim obwinieniu gdzye sie gárdlá dotycze/ trzebá wielkie baczenie ná to mieć/ iesliže z prostosći álbo z glu-

pośći swoiey/ álbo thez przed boiáznia á strá-chem meki/ spráwowáć sie y wywodzić nie v-mie. Bo lepiey iest czásem/ y z mnieyszym grze chem wypuśćić á nie skáráć/ nizli niewinego stráćić/ y ná gárdle bez slusznych á dostáteczных przyczyn skáráć: poniewaz sam pan Bog obiecuie sie srodze mśćić krwie niewinnie wylaney. A ták Sedzya y Vrzad kozdy ma to ná pilnym baczeniu mieć/ zeby tym obyczáiem sumnienia swego nie záwiodl/ á zá ták ćiesžkim grzechem/pomsty Bozey ná siebie y ná inne nie przywiodl. Bo poniewaz w rzeczách lekceyszych gdy o imienie/álbo o inne krzywdy idzye przed práwem/ prostym á glupim y nieumieietnym ludzyem/ktorzy spráwy swoiey powie dzyeć nie vmieia/bywa folgowano/ przewleczeniem terminu/opátrzeniem Prokuratorá/ y innymi obyczáymi/ owszem gdzye idzye o gárdlo/ ma glupstwo á prostotá ná wielkim baczeniu być/ bo tákowym y práwá sámy folguia/ ktore sa vczynione nawiecey dla zlych/ chytrych/przewrotnych/ á lśćiwych á zdrádliwych ludzi/ áby dobrych przewrotnośćia á zlośćia swa nie oszukawáli.

Ci ktorzy ná mece przyznáia sye/ ia-

...yć potym/ według informácyey/ py-
Naprzod około mordow/ á złoczyń-
stwá/ tákowe pytánie być ma.

Articulus xviij.

I Gdy sie iuż obwiniony przyzna ná mece/ y powie ná sie to o co go obwiniono/ á gdy iuż bedzye to według spráwy iego popisano/ máia ciż co przy mece byli/ dostátecznie pytáć/ ieśliże przy tym stoi co wyznał/ y wywiádowáć sie drugich też rzeczy/ z ktorychby prawdá łácniey sie mogłá poznáć/ A to thym obyczáiem: Ponieważ sie zna że zámordował/ y ten zły vczynek vczynił/ żeby powiedział co go do tego przywiodło/ ktorego dniá/ kthorey godziny/ ná ktorym mieyscu to było/ iesli też pomocnikow iákich do tego vżywał/ álbo gdzyeby tego zámordowánego ciáło skrył á zágrzebł/ álbo ná ktorim mieyscu ciáło iego zágrzebł á vkrył/ iáko ku temu przyszedł/ z iákimi broniámi/ iákiemu rány zádał/ álbo iáko go zábił/ wiele pieniedzy przy nim álbo iákichkolwiek innych rzeczy nálazł/ álbo mu odiał/ gdzye to co przy nim wzyał podzyał/ zániosł/ schował/ przedał/ álbo komu dał. Tákże też y zboycá álbo złodzyey tymi słowy y tym obyczáiē ma być pytan.

Gdy sie

Gdy sie kto ná mece ku zdrádzie przy/zna/iáko ma być potym pytan.

Articulus xix.

¶ Gdy Wiezyeń przyzna sie ku zdrádzye/ ma być pytan/ kto go ná to náiał álbo námowił/ wiele zá to wzyał/ álbo wiele mu obiecano/ ktorego czásu/ ná ktorym mieyscu/ y iákim obyczáiem sie to zstáło/ y co zá przyczyná przywiodłá go do tego.

Gdy sye kto przyzna ku temu że kogo otruł.

Articulus xx.

¶ Tákowy po mece ma być pytan według wszytkich circumstáncyy/ álbo przyległośći/ ktore wyższey miánowano/ co go do thego przywiodło/ álbo zá iáka przyczyna tego sie ważył/ álbo ważyć chćiał/ kto go do tego przywiodł/ álbo ná to námowił/ iákiey trućizny/ ktorego czásu/ iákim obyczáiem vżywał/ álbo vżywáć chćiał. Item/ gdzye tey trućizny nábył/ kupił/ kto mu iey dodał/ y rádził.

Gdy sye ktho ná mece przyzna/ iż ogień záłożywszy/ spalił/ á szkode iáka vczynił.

Articulus xxj.

¶ Z osobná potym ma też być pytan/ co go do tego przywiodło/ ktorego czásu/ s czyia pomoca/ á z iákim towárzystwem tho popełnił/ iákich potrzeb do tego vżywał/ y z kąd/ iáko/ ná ktorym mieyscu/ álbo od kogo tych rzeczy nábywał/ kupował/ kto mu ná to rádził/ námowił/ álbo náiął/ wiele też zá to wzyął.

Gdy sie ná mece przyzna ku czarnoksiestwu álbo czárownictwu.

Articulus xxij.

¶ Ma być pytan też według przyczyn y przyległośći/ álbo circumstáncyy wyższey wymienionych/ á ktemu iákich instrumentow/ iákim obyczáiem/ y ktorego czásu/ álbo też słow vżywał/ co czynił/ A ieśliże powie/ że gdzye czáry iákie zákopał álbo vkrył rzeczy tákowe/ ktorych wiec do thego vżywáia/ ma scrutinium być vczyniono/ y pilnie szukano/ ieśliże według sprawy iego będą mogły być nálezyone. A ieśliżeby nálezyone były/ ma być pytan then Czárodzyeynik/ iákimi słowy álbo iáko sie s tym obchodził. Item/ Ma być pytan/ od kogo sie tákowych rzeczy náuczył/ iákim obyczáiem ku tey vmiejętnośći przyszedł/ iáko wiele

rázow/y przeciw komu tego vżywal/álbo iá⸗
ką szkode kiedykolwiek komu tym vczynil.

Insze pytánie/ktore in genere/álbo nie wymieniáiac żadney rzeczy z osobná máia być czynione.

Articulus xxiij.

¶ Z tey náuki álbo informácyey wyższey wy⸗
pisáney/kożdy báczny á opátrzny Sedzya/łá⸗
cno sie iuż bedzye mogl dáley spráwić y domy⸗
slić/iáko ma według wielkości álbo máłości ob
winienia á wystepku/ku ktoremu sie obwinio
ny ná mece przyznał/dla dostáteczney wiádo
mości y vznánia prawdy/dáley pothym sie ná
nim wypytáwáć. Y nie widzi sie być potrzebá/
szerzey to tu wypisowáć/ gdy sámo sie to vká⸗
że według potrzeby á obwinienia/ czego á iá⸗
ko ná obwinionym sie wywiádowáć. Bo ták⸗
że y około innych złych vczynkow/według tich
circumstáncyy/kthore wyższey wymienione/
ma być czyniono pytánie. A ták in summa o ty
wszytki spráwy/ y vczynki tháko we/ pytánie
ma być czyniono/ ná ktore ten coby nie był wi⸗
nien/álbo w tym nie bywał/ nie vmiałby od⸗
powiedáć/ Aczkolwiek wyzna zá tháko wym
pytánim / według roznośći złych vczynkow/

...tykul dwádzyestyy czwarty.

...dostátecznie zárázem nápisano.

...e wywiádowánie y doświadcże...zyniono być ma/ około tego wszytkiego/ ku czemu sie kto przyzna.

Articulus xxiiij.

¶ Gdy iuż według tákowego pytánia po mece Sedzya wywie sie/ y spráwe bedzye miał od tego obwinionego/ ma álbo posłáć/ álbo theż możeli być y sam doydź/ á wywiedzieć sie z wielkim stáránim á pilnośćia/ ieslize to wszytko ku czemu sie przyznał/ á co powiedzyał/ według mieyscá/ czásu/ y innych okoliczności/ zgadza sie y ták náyduie. Bo gdy ktory obyczay y sposob/ á postepek wszytek swego złego vczynku powie/ y iáko sie co dzyało/ á naydzye sie to wszythko ták iáko powiedzyał/ wielki dowod iest y nie trzebá w tym wetpić/ że ten to wszytko zbroił/ w czym go obwiniono/ bo niewinny/ á ten ktoryby przy tym nie był/ nie vmiałby tego ták dowodnie wypowiedzyeć.

Gdy Circumstáncye/ to iest okoliczności po Polsku/ ktorych trzebá ku wywiádowániu prawdy/ y wszytko to ku czemu sie wyznał/ zá pilnym szperowánim/ ináczey sie naydzye.

Articu//

Articulus xxv.

¶ Tedy obwinionemu/ też y mátáctwo iego/ ma być przełożono/ y ćiężkimi ∫łowy á pogróż⸗káami naprzod ma być ∫karan. A potym gdzye⸗by nie prze∫tał ple∫ć á mátáć/ ma z nowu me⸗czon być/ dla tego żeby gruntowniey∫za á do⸗∫táteczniey∫za ∫práwę dał/ y prawdę wyznał/ bo bywa to cze∫tokroć/ że złoczyńce chcac vkryć ∫we złe vczynki/ ledá co powiedáia/ chytrze plo tac ∫łowy/ á z rzecza ∫ie nie zgadzáiac/ ni dla czego innego/ iedno żeby zá tákimi niedowo⸗dnymi ∫práwámi/ o nich tho rozumiano/ że niewinni/ á żeby tym obyczáiem mogli ∫ie wy⸗mátáć. ∴ ∴ ∴ ∴

Circum∫táncye álbo przyległo∫ći/

nie máia być przy wypytawániu wymieniá⸗ny/ iedno on ∫am według wiádomo∫ći ∫wey ma mowić.

Articulus xxvj.

¶ Naprzod iuż wypi∫ano ie∫t/ gdzieby ∫ie kto ku vczynku iákiemu przyznał/ dla męki ábo⸗le∫ći/ á byłá to rzecz watpliwa/ iáko według w∫zytkich circum∫táncyy/ wywiádowánie ál bo ∫crutinium ma być około thego czyniono/ dla do∫táteczniey∫zego wywiedzenia praw⸗

Artykul dwádzyesty y siodmy.

A poniewaž bywa to czásem y pochodzi ze [illegible]nego á nieopátrznego pytánia/ gdy ten kto pyta á podawánim rzeczy / á pytánim vczy go/ coby miał álbo iáko odpowiedáć. A przeto potrzebá tego iest/ žeby Vrząd álbo ći co im słuchánie á wywiádowánie tákich rzeczy porucza/ według wyžszey opisáney náuki/ pytánia czynili iednákie/ ták przed męką iáko ná męce/ y potym tež po męczeniu/ y tákowe kthore ku tey rzeczy/ w kthorey go obwiniono/ przynależáke.

Gdzyeby poimány przyznawszy sye przał sie onegož y odwoływał.

Articulus xxvij.

¶ Ták iáko wyžszey nápisano/ ieslize słuszne podeyzrzenie y dowod nań iest/ y z kąd inad sie to vkázuie / ma być zásie do więzyenia wiedzyon/ y męczon/ tym obyczáiem/ že przy tym trzebá ná wywiádowánie Circumstáncyy / przednieysze baczenie mieć/ bo z tych nałácniey prawdá može być obaczoná: oprocz gdzyeby obwiniony ták dowodne przyczyny tego vkázował/ prze co przyznawszy sie/ zásie potym onegož sie przy/ žeby Sędzya ná nich przestháć mogł: tedy Sędzya ma mu dopuścić w thym

vžywáć

vżywáć słusznych dowodow/ ktoreby kolw[iek]
ku obronie swey á oczyściéniu przywieść mogł.

Męká iákim obyczáiem ma być miárkowaná.

Articulus xxviij.

¶ Wedlug wielkości podeyzrzenia y innych dowodow ma być męká vmiárkowaná/ y też wedlug wielkości álbo máłości występku/ kto rym kogo obwiniono/ co łácno sam Sędzya álbo Vrząd przy tym bedąc wedlug spráwie// dliwości/ y słusznego baczenia/ baczyć może/ iáko dlugo álbo krotko kogo męczyć roskázáć ma/ álbo iákim obyczáiem. Y nie ma żadne wy znánie w ten czás przyimowano á pisano być poki go męczą álbo palą/ iedno gdy powiedáć chce/ ma mu pofolgowano być.

Jáko ten męczon ma być/ ktory ná ciele rány iákie szkodliwe álbo obráženie przed tym ma.

Articulus xxix

¶ Tákowy ktoryby ná sobie rány iákie śmier// telne/ chorobę/ álbo niedostátek iáki ćięszki/ ná zdrowiu miał/ ták ma być męczon/ żeby było/ poki być może co z namnieyszym obráženiem

álbo też ma ták dlugo z meka folgo-
ć/ pokiby nie ozdrowial.

á kiedy wyznániu ná mece ma być wierzono.

Articulus xxx.

¶ Gdzyeby iuż wedlug tego postepuiac/ iáko wyższey nápisano/ wyznánie poimánego/ ták przed meka iáko w mece / y pothym we wszem zgadzálo sie/ á zá pilnym y dostátecznym pytá-nim á dowiádowánim/ żeby przedsie ná tymże przestálo/ co pierwey powiedal/ tedy tákowe-mu wyznániu wiárá ma być daná bez watpie-nia/ y zloczyńcá ma być karan wedlug zásłu-żenia/ iáko niżey szerzey to bedzye wypisano/ w tych Artykulech/ w ktorych wypisuia sie oby-czáie y roznosći karánia zloczyńcow/ wedlug roznosći ich wysthepkow. Bo iáko nie ma być żaden poiman áni karan bez slusznego podey-źrzenia y dowodow/ ták iáko wyższey nápisa-no/ ták też gdy iuż wyznánie poimánego z ob-żálowánim sie zgodzi/ nietrzebá sie rozmysláć/ iedno wedlug zásłużenia/ á skazánia práwá/ dáley postepowáć: poniewaź meki y wywiádo-wánia nie iest inszy koniec/ iedno żeby sie z wy-znánia winnosć vkazálá/ á zá wyznánim żeby karan byl.

Gdy poi-

Gdy poimány/ zá słusznymi á iáw- nymi znáki/ dowody/ y dostátecznym podeyz- rzenim bedac meczon/ iednak sie nie przyzna.

Articulus xxxj.

¶ Sedzyowie álbo Vrzad/ gdy iedno wed- ług wyższey opisánego sposobu/ y porzadku/ zá słusznym podeyzrzenim/ y znácznymi do- wody/ kogo zmeczyć dádza/ á on iednák ni ku czemu sie nie przyzna w czym go obżáłowano/ nie máia dla tego winieni być/ áni ći co go o- skárżyli máia w thym winni zostáć/ y niepo- winni żadnego nágrodzenia czynić/ ponie- waż znáki y dowody iáśnie vkázuia/ że táko- we meczenie zásłużył. Bo iáko Práwo powie da/ iż nietylko złych vczynkow á spraw ma sie kożdy strzedz/ ále też y wszytkich przyczyn wá- rowáć/ zá ktorymi mogł by sie w zła sławe iá- ka/ y w podeyzrzenie/ á w mnimánie złe w- wieść: gdyż ten ktory sie przyczyn złego podey- zrzenia nie strzeże/ sam siebie w niebespieczeń- stwo wwodzi/ á w tákowey przygodzye/ y ten co obżáłował/ ieśliże co przy tym vtráćił/ ma sam ná tym szkodowáć/ y obżáłowány co stra- wił/ powinien płáćić: á Vrzad też/ ieśliże ná- kład iáki ná poimánie/ álbo ná Kátá/ y inne

…kone do tego sługi vczyniono / te vkráte …biać ma.

¶ Ale gdzyeby Vrząd álbo Sędzyowie / po// stępek then álbo náukę z Práwá opuściwszy / przyczynę iáką do tego / nieopátrznością swo// ią dáli / żeby kogo niesłusznie zmęczono / máią w tym winni zostáć / á według wielkości krzy mdy / ktorą niewinnemu vczynili / mogą być pociągáni przed wyższy Vrząd. A gdzie się słu sznie z tego nie wywiodą / máią powinni być nágrádzáć / y zá tę krzywdę temu zmęczonemu dosyć vczynić.

Articulus xxxij.

¶ Gdy kto obżáłowawszy kogo o iáki zły v// czynek / ktorego się obżáłowány przy / chce nań dowodzić / y słusznymi dowody oskárżenia swego potwierdzić : ma iemu tego według Práwá dopuszczono być.

Swiádkowie iácy máią być przyy= mowáni.

Articulus xxxiij.

¶ Postronnych ludzi á nieznáiomych świá// dectwo / álbo też lekkich / y złego záchowánia / k woli z ktoreykolwiek strony / nie ma być przyy mowano / Ale ten co świádki stáwi / bądź to

dowodząc

dowodzac ná drugiego / badź też żeby sie spr
wiał / álbo odwodził / ma postáwić świádk.
znáiome / dobre / y ludzi godne wiáry.

O Swiádkách ktorzyby z przenáie=cia chćieli świádczyć.

Articulus xxxiiij.

¶ Tákowym świádkom / y świádectwu ich nie ma być żadna wiárá dawaná / y nie máia być zá Swiádki przyimowáni / ále owszem gdzyeby ich w thym doświádczono / máia być słusznie karáni. ./. ./. ./.

Swiadkowie iáko świádczyć máia.

Articulus xxxv.

¶ Swiádek kożdy świádczyć ma / iż to co po wieda / gruntownie á dostátecznie sam wie / nie z cudzey spráwy: bo gdzye powie że tho od kogo innego słyszał / nie ma zá dostáteczne świádectwo przyimowano być.

Swiádek dostáteczny iáki ma być.

Articulus xxxvj.

¶ Tákowy káżdy / ktory nie iest zła sławą / álbo mniemánim pomázan / á ktory nie świádczy komu k woli / zá przyiáźnia / álbo nieprzyiáźnia / álbo thież zá iákim pożytkiem swym / álbo

im/á ktoremu niemoże żadna wtim przygáná daná być/ma być rozumian ego á dostátecznego świádká.

owod zá świádectwem/ iáki dostá teczny być ma.

Articulus xxxvij.

¶ Gdzieby kto ná kogo/przinamniey ze dwie ma álbo ze trzemi świádki/iákiegozłego vtzyn ku dowodził/ gdy iedno świádkowie będą lu dzye godni wiáry/ á gdy świádczą/ iż pewną tego wiádomość máią/ ma być przyięto zá pe- wny dowod á świádectwo/y zá tym może V- rząd przećiwko obwinionemu dáley według práwá á zasługi iego postępowáć.

O fálszywych Swiádkach.

Articulus xxxviij.

¶ Gdzyeby pewna thego wiádomość byłá/y dostátecznie to vznano/że fálszywi świádko- wie/ swym świádectwem niepobożnym á zło śliwym/ kogo niewinnie o zdrowie y o gárdło przyprawili/álbo chćieli przypráwić: máią zá to ćierpieć to skaránie/ ku ktoremu thego nie- winnego przywieść chćieli.

Gdy obżáłowány zá dostáteczn[y]m świádectwem/ iednák niechce sie przyznáć.

Articulus xxxix.

¶ Tedy ma mu być oznaymiono/ że iuż istny á pewny dowod iest/ á rzecz iásna/ kthorey sie przeć niemoże/ á zali tym rychley sie bedzye chćiał przyznáć. A wszákoż gdzyeby sie y ták przyznáć niechćiał/ á iuż dostáteczny dowod nań był/ ma bez dálszego pytánia/ według Práwá/ przećiw iemu/ postepowano być.

Swiádkowie iáko máia być postáwieni/ y iáko ich ma być doświádczono.

Articulus XL.

¶ Poniewaz ná tháko wym świádectwie/ gdzye komu o gárdło/ álbo o nieke idzye/ bárzo wiele zależy/ potrzebá tego iest/ żeby kożde tákowe świádectwo/ pilnie vważono było/ iesli słuszne/ prawdziwe/ á wiáry godne iesth. A owszem gdzyeby ten co oskárżył/ wątpliwą á niedowodną spráwe dał/ ku ktoreyby sie obżáłowány/ bedąc według wyższey opisánego obyczáiu pytan/ znáć niechćiał/ iesliżeby tenże co oskárżył/ przedsie nań powieśći y spráwy dowodzić chćiał/ á dopuszczono mu tego było:

ma naprzod żałobe swoie według Arty-
kułow spisáć/ y dowody wszytki przytym/ kto
reby wiedzyał/ położyć. Y ma Vrzędowi álbo
Sędzyom/ ták spisawszy podáć/ wymiáno-
wawszy świádki y mieyscá/ ná ktorych miesz-
káią/ żeby od tych osob/ álbo Commissarzow/
ktorym by to od Sadu poruczono dostáteczne
wywiádowánie/ około tego mogło być vczy-
niono/ á świádkow/ żeby porządnie/ y świá-
dectwá ich wysłuchano/ y vważono/ ták iáko
to niżey szerzey się wypisuie.

Około przyimowánia Swiádkow przed sadem/ y świádectwá ich/ ktorzy Commissarze być máią/ y iáko máią świádecthwá kożdego s pilnością vwáżowáć.

Articulus xlj.

¶ Gdyby dla wysłuchánia Swiádkow/ y świádectwá ich/ Sad posádzono y zágáiono/
Sędzya też ze dwiemá Przysiężniki/ y s Pisá-
rzem tego Sadu przysięgłym/ ma przy thym
być/ y porządnie á s pilnością ták iáko według
Práwá należy/ máią wszytkich dowodow/ y
kożdego świádectwá słucháć/ á z dobrym v-
wáżenim baczenie pilne ná to mieć/ ieśliże kto-
ry z świádkow/ co wątpliwego powieda/ ál-

bo ieśli

bo iesli powieścia swa z innymi sie nie zg...
álbo to ták to owák powieda/ y to wszytk...
słuchawszy/ ták iáko ktory świádczył/ á w p...
wieści swey powiedał/ ma pilnie być wypisa//
no.).( ).( ).( ).(

Swiádkowie y świádectwá ich/ oprocz Sadu iáko máia być słucháni/ doświadczáni/ y obaczenie á vważenie ich świádectwá/ iákie być ma.

Articulus xlij.

¶ Poniewaz nie wszedy ták dostáteczny sad około tego może być osádzon/ y zágáion/ y nie wszedzye łácno o tákowe ludzi/ kthorzyby ná tym sie rozumieli/ á vmieli tákowe świádectwá przyimowáć/ y v siebie vwázowáć. Aczkolwiek w práwie iest/ że w thákowych sprawách gdzye o gárdło idzye/ oprocz porzadnego á zágáionego sadu/ żaden inny tákowych świádectw y dowodow przyimowáć niema: Wszákoż máiac ná to baczenie/ żeby dla niedostátku ludzi do tákowych sadow godnych á potrzebnych/ omieszkánie iákie niebyło/ ma Vrzad ten álbo Sedzya/ ktoryby sie sam ná tym nie rozumiał/ á nieumiał wtym postepowáć/ przynamniey ze czstermi Ráycámi/ spisawszy

...e controwersia / dowody / swiádec/
...wiádki / y odwody / ták iáko sámi tego
...e máia / swym nakládem odesláć tho/
...zye nablizey być może / do Vrzedu wyższe/
go / álbo tákiego / ktoryby porzadnie / dla wy/
sluchawánia y rozeznánia thákowych rzeczy
wysádzon był / Ták żeby porzadnie ludzye ći/
ktorzyby ná tym zásiedli / y dobrze sie rozumie/
ia / mogli rozeznáć dowody y swiádecthwá /
ktore ktorakolwiek strona wywiodlá / y to co/
by słusznego á sprawiedliwego było / vkázáć.
A gdzyeby y tego byłá potrzebá / żeby támże do
tego sadu y swiádki odeslano / máia być z li/
stem otworzystym odesłáni / w ktorym ma być
swiádectwo o nich wydano / że moga zá dostá
teczne á wiáry godne swiádki przyieci być. A
ták Vrzad álbo Sedzya kozdy / ktory czuie sie
w tym / że czemu nie rozumie / álbo wachpli/
wość iáka w czymkolwiek ma / nie ma żadnym
obyczáiem ná swoy rozum sie sadzić / ále ze w/
szytka pilnościa ma sie do thego przyczynić / y
stáránie okolo tego czynić / iákoby z kad innad
od lydzi vczonych / á w thym dobrze bieglych /
spráwey náuke mieć mogl: A powinien tho
stáránie y wywiádowánie okolo thego / sam
swoim nákládem / bez wszelákiego nágrodze/
nia od stron czynić.

Swiá/

Swiadectwá álbo wyznánie świ[...]kow/ iáko ma być opowiedano/ y co s tym dáley czynić.

Articulus xliij.

¶ Gdy iuż świádkowiey świádectwo/ álbo zeznánie ich bedzye wysłuchano/ y rozeznano/ á dobrze vważono/ thák ma być opowiedzyano/ żeby Sedzya s Przysiężniki/ álbo Vrząd przy tym był/ ma dzyeń álbo czás ku temu być náznáczon pewny. Ma też Sedzya stronie/ gdzyeby potrzebá było/ á oná mogłá przećiw temu odpor iáki/ álbo słuszny wywod vczynić/ tego nie bronić/ ále owszem dopuśćić/ tym obyczáiem iáko niżey bedzye vkazano.

¶ A gdzyeby do tego przyszło/ ták iáko wyższey nápisano/ zá niedostátkiem ludzi w Práwie biegłych/ álbo żeby wszytek sad kthory do tego przysłuszá/ á ktorym tákowe rzeczy rozeznáwáć poruczono przy tym być/ á do tego zebráć sie nie mogli/ żeby dla vstrzeżenia niepotrzebnych odwłok y vtrat/ Commissarze do rozeznánia y vważowánia tákowych rzeczy/ obrano: thedy tym obyczáiem máia sie záchowáć. Máia naprzod dzyeń álbo termin ku wywołániu á opowiedzeniu zeznánia świádkow ná

náznáczyć/ á máia obiemá Stronam dáć
pis álbo copia tego wszythkiego/ czego ku
temu terminu z obu stron potrzebá/ według
tego iáko tá wszytká rzecz sie áż do tego czásu
toczyłá/ ták żeby strony á zwłaszczá obwinio-
ny s przyiaciołmi swymi mogł sie do tego zgo-
towáć/ ktoremu y to ma być dopuszczono/ żeby
przyiaćiele/ álbo kogobykolwiek potrzebował/
wolno ku niemu przychodzić mogli / á żeby
mogł sie s nimi według potrzeby swoiey roz-
mowić y nárádzić. A cobykolwiek iedná stro-
ná állegowáłá przećiw drugiey strony állegá-
cyam/ przed tymisz Commisarzmi/ ktore dla
wysłuchánia tákich swiádectw y dowodow
wystáwiono/ to wszythko ná tymże terminie/
ma ná spisku od obu stron dano być/ ták żeby
dwá Exemplarzá tego były / z kthorych ieden
przy Commissarzech zostáć ma/ á drugi stro-
nie odporney ma być podan/ żeby wiedzyáłá co
by ku themu odpowiedáć miáłá. A gdzyeby
stroná potrzebowáłá do tego czásu/ żeby ná to
szerzey odpisáć mogłá / á spráwe swa położyć/
ma y czás do tego náznáczon być: Wszákże żá-
dney stronie wiecey copiy álbo Minut thych
wszytkich rzeczy/ nie ma być wydawano ied-
no dwie / oprocz żeby Commissarze obaczyli

słuszna

słuszna do tego przyczynę / żeby tego potr.
było / á zá tákowa słuszna przyczyna mogą s.
nam y iesżcze raz / ále niewiecey dopuścić / ie‖
śliby ktora co miáłá álbo potrzebowáłá / ná pi‖
śmie podáć. A thák zebrawszy z obu stron ich
wszytki állegácye / świádectwá publikowa‖
wszy / y pisánia iedney Strony przeciw dru‖
giey / á miawszy to wszytko iuż pospolu / ma
ten Examinator álbo Commissarz wszythko
to przełożyć / y podáć temu Vrzędowi / od kto‖
rego ná tę exáminácyą iest wysadzon / ták żeby
z tad conclusia y skazánie zá pewną á dostáte‖
czną wiádomością / á vważenim / y dobrym ro
zmysłem / spráwiedliwie á według Bogá vczy
niono być mogło / bez krzywdy á obráżenia koż
dey strony / ktore vrząd vczyniwszy / Sędzye‖
mu opowiedzyeć ma / y poruczyć / iákoby dáley
w tym postępowáć miał.

O obronie á wywodżyech obwi= nionego.

Articulus xliiij.

¶ Gdzyeby obwiniony był gotow słusznym
świádectwem y wywody z thego się oczyścić /
czym go oskárżono / y niewinność swoię vká‖
záć / á Sędzya álbo Vrząd baczyłby / że themu

…ynić może / á sobie w thym pomoc: z
…ego ma śię według wyższey nápisáney
… záchowáć / y oczyśćienie to / wywod ál/
… vkazánie niewinnośći / ma być vważono / y
rozeznano według obyczáiá á sposobu.

Nakład ná Swiadki iáki ma być.

Articulus xlv.

¶ Każdemu pospolitego rzadu / ktoryby dla tákowego swiádectwá pieszo przyszedł / y zetrwáć muśiał kilko dni / czekáiąc pokiby śię s swym świádectwem nie odpráwił / máią być ná kożdy dzyeń dawány cztery groszé ná stráwowánie / álbo coby słusznego było / według obyczáiá kożdey zyemie. Ale gdzyeby zacnieyszey iákiey osoby do thego potrzebowano / ma wiecey tákowemu być płácono / według baczenia tego / ktoremu by tego doyzrzeć poruczono. (✝) (✝) (✝) (✝)

Listy álbo Gleyty / nie máią być żadnemu przećiw Práwu ku obronie dawány.

Articulus xlvj.

¶ Zadney stronie áni żadnemu świádkowi / Listy tákowe nie máią być dawány / kthoreby obrone iáka przećiw pospolitemu práwu czy/

nily / to

nity/ to ieſt/ żeby nie mieli powinni być
nie ſie ſpráwić/ ále co ſie beſpieczeńſtwá d
cze/ od gwałtu á mocy/ moga Gleyty tákowe/
y ſtronam y świádkom dawány być.

Spráwiedliwość ma być predko/ á bez odwłoki czynioná.

Articulus xlvij.

¶ Dla vſtrzeżenia dáremnych á niepotrzebnych vtrat/ ſpráwiedliwość przy poſpolitych ſadzyech ma predko czynioná być/ bez wſzythkich odwłok/ á ile z naymnieyſzymi zábawkámi/ á czáſu trácenim być może.

Termin álbo dzyeń ku ſkazániu/ iáko ma być náznáczon.

Articulus xlviij.

¶ Jeſliże powodna ſtroná/ álbo ten co żáłuie/ zá przyznánim iuż obżáłowánego/ álbo też zá pewnymi dowody świádkow ktore poſtáwił/ domawia ſie tego/ żeby ſadownym ſkazánim koniec they ſpráwy był vczynion: ma do tákowego ſkazánia pewny dzyeń álbo Termin być náznáczon. A gdzyeby Powodna ſtroná tákowego terminu ſie nie domagáłá/ tedy iednák zá żadánim obżáłowánego ma termin tákowy náznáczon być.

…ykul czterdzyesty y dzyewiaty.

…mu ktorego ná gárdlo skazano/ ma tez pewny czás náznáczon być. Articulus xlix.

¶ Gdyby iuz zá zadánim tego co obwinił/ ábo tez zá slusznym postepkiem á porzadkiem práwá do thego przyszlo / zeby miał obzálowány ná gárdle skaran być/ ma trzećiego dniá przed tym iemu to oznaymiono być/ zeby czás miał ku wyspowiedániu/ wyznániu/ á rozpámietywániu grzechow swych : á iesliżeby tego zadał/ ku przyimowániu Sákrámentow / czego nie ma mu broniono być. A po thákowym wyznániu grzechow álbo spowiedzi/ máia ku niemu być przypuszczeni ludzye w Pismie świetym biegli/ álbo Káznodzyeie/ ktorzyby zbáwienna droge vmieli vkázáć/ á pobożnymi namowámi nádzyeie dobra y wiáre vczynić / ták zeby z dobra nádzyeia y wiára/ bez desperácyey á watpienia/ w łásce Bozey/ mogł ná smierć idz/ y ćierpieć te meke/ ktora záslużył. A poniewaz chwálebna y Krześciáńska rzecz iest / ták sie o to stáráć/ zeby choćia ćiáło ćierpi/ duszá iednák mogłá zbáwioná być/ przeto Ksieża/ Plebani á Káznodzyeie/ máia do tego przychylni y gotowi być/ zeby tym obyczáiem zbáwienna

nánka á

náuka á vpominánim bliznego swego r...
li. ¶ Nie ma tez nikomu thego dopuszcz...
być/ zeby Wiezniá gdy iuz ná smierć ma b...
wiedzyony zbytnie poiono / winem álbo in//
szym pićim: bo tho zły á niepobozny obyczay/
przywodźić go pijaństwem do tego/ zeby ska//
ránia ktorym go Bog karze nieczuł/ á owszem
táki zły obyczay ma być pokázon: Bo pijan be//
dac nie moze s táka skrucha idz ná smierć/ iá//
kiey do tego potrzebá.

Wołánie do Sadu.

Articulus L.

¶ Ma tym obyczáiem być czyniono/ ktore sie
ná ktorym mieyscu záchowywa.

Sedzyowie álbo Vrzad przed tym Terminem/ kthorego ostáteczne skazánie ma być vczyniono/ iáko wspołu sie rozmáwiáć máia/ y rádzić.

Articulus Lj.

¶ Pierwey nizli ostáteczne skazánie/ álbo de//
kret ma być vczynion/ Sedziowie álbo Vrzad
máia wszytkiego porzad co z obu stron állego
wano bedzye/ przesłucháć/ A strony máia thy
wszytki rzeczy przed nie położyć/ ták zeby z do//

...nysłem / á vważenim / námowiwszy ...ey sámi miedzy soba / mogł kożdy po... ozenie swoie około ostátecznego skazá... powiedzyeć. A gdzyeby niemogli sie ná ie... ...ne Sentencya zgodzić / álbo żeby im co wát... pliwość czyniło / máia madrych á w Prawie biegłych ludzi miedzy sie w ráde wezwáć / á zá ich ráda tho coby mieli sprawiedliwie skázáć / máia pisáć kázáć / á náterminowáć według te... go obyczáiu álbo informácyey / ták żeby ná o... státnim terminie / ktory Peremptorium zowa skazánie to ktore ná ten czás ma być powiedano / y obwołano / po gotowiu było / y záráżem sie przeczytáło.

Sad pospolity / iáko ma być postá=nowion y zágáion.

Articulus lij.

¶ Gdy Termin álbo czás náznáczony przychodzi / ma być we dzwonek zádzwoniono / y mieysce to otworzono / ná ktorym tákowy sad bywa / zá ktorym dzwonienim Sedziowie po winni sie zydź / álbo też Woyt z Przysieżniki / álbo Ráycámi: y ma Sedzia przednieyszy álbo Woyt drugim roskázáć zásiesć / y sam też ma námieyscu swoim siesć / wziáwszy w reke

laskę álbo Miecz dobyty / według zwyc[...] kożdey ziemie. A ták śiedzieć máią státeczn[...] kożdy ná swym mieyscu poki sie Sąd nie do// kona / nie zábawiáiąc sie niczym inszym.

Iáko Sedźia álbo Woyt ma pytáć drugich / ieśliże Sąd dobrze záśiadł / álbo zágáion.

Articulus liij.

¶ Gdy iuż wszytcy záśiedą / ták iáko wyższey nápisano / Sedzia álbo Woyt kożdego z Rá// dziec álbo Przyśiężnikow ma pytáć z osobná / ieśliże ten Sąd dobrze záśiadł / álbo zágáiono. A gdy w tákowym Sądzie śiedm álbo ośm á nie mniey osob záśiedzie / ma kożdy z nich z oso// bná tymi słowy odpowiedzieć. Pánie Se// dzia / álbo pánie Woyćie / Then Sąd dobrze iest zágáiony / według vstaw y Práwá Ce// sarskiego. (:) (:) (:) (:)

Iáko obżáłowány ma być do Pre= gierzá álbo do słupu przywiązan.

Articulus liiij.

¶ Gdy iuż przećiw obżáłowanemu ma być ná gárdle ostáteczne skazánie vczyniono / we// dług Sentencyey dobrze przed tym vważo//

…obyczay iest zdawna / że złoczyńce thym …ásem do Pregierza álbo słupu przed skázá/nim / álbo thez y po skázániu przywiezuią ná rynku / álbo tám ná tym mieyscu / gdźieby ode wszytkych ludzi mogł być widzian. A ták po/niewaz then obyczay nie iest szkodliwy / może záchowan być. Gdzie tez inny obyczay około tego iest / tedy sie ták záchowáć / iáko gdzie oby czay niesie. (.) (.) (.) (.)

Obżáłowány álbo złoczyńcá / iáko ma być przed Sad przywiedzyony.

Articulus lv.

¶ Sedzia / gdy iuz ták Sad porzadnie zásie dzie / álbo Woyt / ma roskazáć Opráwcam á Ceklarzom / złodzieiá dobrze zwiazáne° przed Sad przywieść / y postáwić.

Iáko ten złoczyńcá w obec przede= wszytkimi ma być obżáłowan.

Articulus lvj.

¶ Przy tákowym obżáłowániu / kthore sie przedewszytkimi dziáć ma / ten porzadek ma być záchowan / kthory ná ktorym mieyscu w/zwyczáiu iest / to iest / ma powodna stroná ál bo ten co obżáłowat przytym być / y instygo/

wáć. Ale

wáć. Ale gdzieby obżáłowány niewin
był nálezion/á strona też przeciw niemu in
gowáć á Práwá dostáć niechćiáłá/tedy táko
wego obżáłowánia przedewszytkimi wspo
mináć/niebyłáby potrzebá.

O Prokuratoroch.

Articulus lvij.

¶ Prokurator kożdey Strony/ kthora tego potrzebuie/ z Vrzedu/ á od Sadu ma być dan. A tákowi Prokuratorowie máia być przyśiegli ná to/ że spráwiedliwośći á prawdy według Práwá pospolitego/ y tych vstaw máia y powinni beda bronić/ y iey sie we wszytkim dzierżeć/ A iż niemáia swoim wiedzenim á chcenim niwczym Spráwiedliwośći przeszkádzáć/ áni iey wywrácać/ kthora przyśiege ma Sedzia álbo Vrzad od nich przyymowáć/ y im wydawáć. A ieśliżeby ten Prokurator kthory od strony rzecz spráwuie/ ták iáko ná niektorych mieyscách ten obyczay iest/ był ieden z pośrzodku tych kthorzy ná Sadzie śiedza/ álbo z Przyśieżnikow: niema do tego być przypuszczon/ żeby był przy tym/ gdy drudzy beda sie około tego námawiáć y rádzić/ iákoby mieli skazánie vczynić/ álbo Sentencya ferowáć.

...ytul piećdzyesiąty y siodmy.

...udzy iednák Przysieżnicy y Sędzyo-
...ia dáley przedsię postępowáć / á ma ná
...go woley to być / ták obwinionego / iáko
...o ktory żáluie / Prokuratorá sobie / bądź z
Przysieżnikow / bądź ktoregokolwiek innego
obráć / álbo też może y sam rzecz swoię spráwo-
wáć. Ale gdzye tákowego obierze ktoryby nie
był z pośrzodku Przysieżnikow / á ktoremuby
przed tym iuż od tegoż Sadu przysięgá nie by-
łá wydaná: tedy ten kożdy ma pierwey przy-
siądz niżli pocznie rzecz spráwowáć / ták iáko
wyższey nápisano. A dla tego żeby porządnie
á co nakrocey skárgi y inne spráwy / przed są-
dem poydź mogły / Prokurator gdy skárgę kłá-
dzye miásto tego od kogo rzecz spráwuie / żeby
go iego przezwiskiem częstho wspomináć nie
trzebá było / ma kłáść Literę A. á miásto obżá-
łowánego B. A gdzyeby vczynek ten zły / iáko
zboystwo / złodzyeystwo / zámordowánie ál-
bo spalenie / tákże y inne miał wspomináć / ma
miásto tego kłáść Literę C. A zwłaszczá gdzie
skárgá z Vrzędu á z poruczenia sądowego i-
dzye / tám ma być to obserwowano / żeby w tá-
kowey Akcyey kłádzyono / Accio álbo skárgá
od Vrzędu / A przytym imię tego co żáluie.

Skárgá

Skárgá przes Prokuratorá z ... du dánego álbo tez ktorego sobie strona ob... rze/ tym obyczáiem ma być czyniona.

Articulus lviij.

¶ P. Sędzya / powodna strona A. záłuie sie ná tego złoczyńcę B. ktory tu stoi przed Sadem o vczynek iego/ y złoczyństwo C. ktore vczynił/ według tey Akcyey álbo obżáłowánia/ ktore przed tym przed námi iest vczynione/ á przełożono: Przeto żądam/ żebyście według pospolitego práwá/ á opisánych chwálebnych vstaw Cesárskich/ álbo tey sławney Korony/ kthore około tákowych rzeczy / iákoby słusznie byli karáni/ są dostátecznie vczynione/ s pilnością iego vczynek zły vważywszy/ á winnym go być vznawszy / spráwiedliwym skazánim swoim/ skáráć roskazáli/ ták iáko według porządku tego Práwá/ słusznie to być ma.

¶ Jesliżeby Prokurator tymi słowy tego obżáłowánia przełożyć nieumiał/ thedy może ią ná piśmie dáć/ á ty słowá przytym powiedzieć: P. Sędzya/ proszę żeby to obżáłowánie strony powodowey z tey kártki było przeczytano.

Obżáłowány przes swego Prokuratorá iáko ma mowić.

Articulus lix.

[J]eslize obżałowány przed tym iuż przyznał sie/ álbo z dostáteczných dowodow iuż sie nań pokazáło/ że winien/ ták iáko wyższey/ gdzye sie wypisuie o dowodzyech y wyznániu/ szerzey to wypisano: tedy innego sie nic nie zyydzye mowić/ iedno miłosierdzya á łáski od niego Prokurator prosić ma. Ale gdzyeby obżáłowány álbo sie znáć nie chćiał/ álbo przyznawszy sie przed tym/ potym przyczyny tákie y dowody vkázował/ przes ktoreby rozumiał/ żeby sie odwieść/ á skaránia vydź mogł/ może Prokurator tym obyczáiem niżey wypisánym od niego spráwe dáć/ vżywáiac tych liter/ iáko wyższey okazano/ miásto wymianowánia stron: to iest/ miásto obżáłowánego B. thego co żáluie A. á miásto wystepku C. o kthory skárgá vczynioná. C. kládac tym obyczáiem.

¶ Pánie Sedzya/ Thento B. obżáłowány/ ku temu vczynku álbo złoczyństwu/ kthorym go obżáłowano od A. powodney strony/ żeby C. vczynił/ opowieda/ broniac sie/ y niewinność swa vkázuiac/ tym wszythkim/ co przed tym od niego powiedano/ y przełożono/ proszac żeby zá vważenim tego wszytkiego/ y nie-

słuszne obwinienie/ y niewinność iego ... nością od was była vważoná/ á przez ... á skazánie práwá ostáteczne/ żeby z tego ... wolon był/ á żeby nakłády/ vtráty/ y szkody/ kthore zá tym niesłusznym obwinienim przed práwem podiać musiał/ iemu sie náwrocić mogły/ od tego co go ták oskárżył/ dla tego/ á= by Práwá dostał/ żeby był obreczon.

¶ Gdzyeby Prokurator tákowey odpowie= dzi od obżáłowánego wymowić słowy nie v= miał/ może ná piśmie podáć Sadowi/ á przy tym to powiedzyeć: Pánie Sedzya/ żeby te to odpowiedź á prosbe obżáłowánego z tey kárt= ki Pisarz przedewszytkimi z roskazánia wá= szego przeczytał. A Sedzya zá tákowym za= dánim ma roskázáć Pisárzowi/ żeby te kártke przeczytał.

Obżáłowány gdy sye tego przy/ ku czemu sie przed tym przyznał/ álbo ná co do= wod słuszny iest.

Articulus LX.

¶ Gdzieby sedzia porozumiał/ że obżałowá= ny przyznawszy sie przed tym/ w rzeczy dowo dney/ á ktora sie iuż dostátecznie nań pokazá= łá/ tylko dla tego sie przał/ żeby przewłokę mieć

Spráwiedliwość y ſłuſzne kará ...lo. Ma Sędzia z tymi dwiema ...o przyſiężniki/ ktorzy tákowe iego ...e/bywſzy przy męce/álbo oprocz mę... ...li/ Rády ſzukáć v mądrych/ á w Prá... ...ęgłych ludzi. A poniewáż ći dwá Przy... ...nicy/w tákowey przygodzie nie świádczą ...áko Swiádkowie/ále iáko Sędziowie/ nie máią przeto być od drugich odłączeni/ gdy ſkazánie ma być vczyniono. Bo przygadza ſie/ że drugi tego wſzytkiego/ ku czemu ſie znał ná męce/przy ſie y odwoływa/ ták iáko przykład tego kłádzie ieden/wypiſuiąc/że iednego trzy rázy męczono/á po káżdym męczeniu tego ſie wſzytkiego przał/ ku czemu ſie námęce przyznawał. A iż ná koniec gdy niemożono ná nim nic tákowego wymęczyć/że go wolnym vczynino.

Kát álbo Ceklarze żeby mogli być beſpieczni ma obwołano być.

Articulus lxj.

¶ Gdy iuż Sędzia/vczyniwſzy ſkazánie/laſkę złamie/ álbo rozgę/ á Káth ma złoczyńcę wieść ná to mieyſce/ná ktorym ma być ſkarán/ ma być wołano przedewſzemi ludźmi/ y oz...

naymio...

naymiono/moca/ á z poruczenia wie
go Vrzedu/pod skaránim ná gárdle/z
den nieśmiał Ráthowi niwczym p:ze
dząć/áni sie nań rzucáć/ álbo chćieć złodzieia
odbijáć/choćiáby też w czym zá przygoda po//
bładził. A wszakże tu w Polszcze tego nieczy
nia/bo sie niezda zá potrzebne.

Niepotrzebne pytánia w Sadzye/ máia być pokázone.

Articulus lxij.

¶ Poniewaz ná wielu mieyscách záchowy//
wano pytánia wiele niepotrzebnego á zbyth//
niego/ktore nietylko niepomagáło ku wywiá
dowániu prawdziwey rzeczy/ ále owszem
prze nie Spráwiedliwość y práwo sie odwło
czyło/á niepotrzebnie czás zwłoczył. Przeto
tákowe wszytki pytánia niepotrzebne/kthore
Spráwiepliwośći przeszkádzáia/zwłocza/ á
od ludzi chytrych y wywrotnych vmyślnie ku
przewleczeniu Práwá/ á vplećieniu Contro
wersyey czynione bywáia/ máia być pokázone
y zápowiedziane. A Vrzad gdzieby tego ná
ktorey stronie doświádczył/ ma to srodze zá//
stánowić/y skáráć tákowego/ktoryby zá prze//
szłym vpomienienim nie chćiał sie od tego z//

...tyle rázow ile by sie potym tego do//

...

...Spowiedzi y nápominániu/ktore po skazániu ma być vczyniono.

Articulus lxiij.

¶ Gdy iuż Dekret álbo skazánie ná śmierć ostáteczne wynidzie przeciw obwinionemu/ ma być tego dopuszczono/żeby mogł grzechow swych sie wyspowiedáć/y od niego iákoby z dobra nádzieia ná smierć miáł idź/ áby náuczon y vpomionion był/ á przynamniey ieden álbo dwá Ksyeża/ gdy go iuż ná śmierć wioda/ máia przy nim być/ y prowádzić go áż ná mieysce/ przekładáiac droge zbáwienna/ zá żáłowaniem grzechow iego/ á zasługámi Páná Krystusá Zbáwicielá nászego/ ták żeby z dobra pámiecia y nádzieia/tho co zásłużył/żeby cierpiał. (.) (.) (.) (.)

Spowiednicy álbo Ksyeża nie máia nikogo vpominánim swym do tego przywodzić/żeby sie przał álbo odwoływał tego/ku czemu sie pierwey przyznał.

Articulus lxiiij.

¶ Poniewaź niesłuszna y niepobożna rzecz

to iest / żeby złe vczynki á spráwy ku
Rzeczy pospolitey były zákrywány / y n
stoi to nikomu / przeć się tego co prawda
práwde fálszem zákrywáć / álbo komu żeby tá
czynił / ná to rádźić y perswádowáć / ták iáko
też y wyższey tego dotkniono. Przeto Spo-
wiednicy á Ksyężá nie máią złoczyńcow do
tego przywodźić / żeby rzeczy przed tym wyz-
nánych á doświádczonych przeli się / á odwo-
łánie czynili / chcąc w tym y swoie złe spráwy
y drugich / ná ktore co tákowego wiedząc wy-
ználi / zákryć. ./. ./. ./. ./.

Ci kthorzy bluźnią przećiw Bogu / iáko máią być karáni.

Articulus lxv.

¶ Gdźieby kto plugáwymi vsty / á złym y zu-
chwáłym sercem / Pánu Bogu to przyczytał /
co przyczytano być nie ma / álbo vymował tho
co nie ma być vymowano / ku vblizeniu á obrá-
żeniu świętey wszechmocnośći á dobroći ie-
go / álbo też żeby co nieprzystoynego á niesłu-
sznego przećiwko pánnie Máryey mowił / ál-
bo spráwam Bożym / kthoremi on zbáwienie
ludzkie spráwowáł / tákowy kożdy bluźnier-
cá / ma wszędźie być przes Vrząd winowan /

y dla te-

…olug vznánia winnośći á wiel…
…u iego / też według baczenia ná
… osobe iego / ná zdrowiu álbo też y ná
…ma być karan. A gdzieby tákowy iuż
…n był á wsádzon / ma Vrzedowi być oz…
…miono / A Sedzia álbo Woyt według in…
…ormacyey á náuki od Vrzedu dáney ma w
tym sie záchowáć / ták żeby tákowe bluźnier…
stwo według Práwá było skaráne / á żeby tá…
kowe rzeczy á grzechy miedzy ludźmi sie nie
mnożyły.

Ci co ludźi truia / iáko máia być karáni.

Articulus lxvj.

¶ Gdzieby ná kogo pewnie to doświádczo…
no / że sie z tákimi rzeczámi obchodzi / á tym że…
by komu vszkodził / tákowy ma być karan á o…
gniem spalon. Ale gdzieby v kogo náleziono
trućizne / á bedac w tym podeyrzány / nie nálá…
złoby sie iednák / żeby iáka szkode ná zdrowiu
tym komu vczynił / tákowy ma być karan / ále
nie ná gárdle / iedno według słusznego wyz…
nánia Vrzedu á madrych ludzi. A w thákowych przygodách sedziowie álbo Vrzad máia
sie drugich w tym biegłych rádzić / coby táko…

wy záſlużył/ ták iáko niżey ſzerzey o
piſano/ gdzie ſie náuká dáie/ iákoby
wie mieli ſie rádzić.

Skaránie iákie ma być przećiwko tym/ ktorzy kártki/ Kśiegi porzucáią vkryćie/ ſromocąc ludzi/ y ná poczćiwość czyie tym obyczáiem ſie tárgáiąc/ iáko to Láćinnicy zową/ Famoſi libelli.

Articulus lxvij.

¶ Ktobykolwiek wypuśćił Kśyążki iákie/ álbo piſánie/ tárgáiąc ſie ná czyie dobrą Sławę y poczćiwość vkryćie/ niepodpiſawſzy ſie imieniem álbo przezwiſkiem ſwym/ nieſluſznie á niewinnie/ ták żeby ten zeſromocony/ á tym obyczáiem náganiony/ mogł ſnadź przeto ku ſkaréniu iákiemu ná zdrowiu/ ná dobrey ſławie ſwoiey/ y ná gárdle przydź: Tákowy kożdy złoſliwy á niecnotliwy potwarcá/ zá pewnym dowodem á doswiádczenim tákowego złego vczynku/ według opiſánia Práwá/ ma tymi obyczáymi ſkaran być/ y to wſzytko ćierpieć/ ku czemu onego niewinnego złoſliwym á zdrádliwym oſkárżeniem y oſławieniem chćiał przywieść. A choćiaby też y to oſławienie á piſánie potáiemne było prawdziwe/ tedy ſie

tym obyczáiem kogo lżyć/ álbo ſie tym mścić: iednák then co ták złoſliwie á ie oſławił/ y opiſał/ ma według vznánia Vrzedu być ſkaran/ gdyż to ieſt bárzo ſzkodliwa rzecz/ zdrádliwie ná czyie ſławe ſie tárgáć.

Skaránie tych ktho-zyby Monete zfálſzowáli/ álbo nie máiac ná to Przywileiow y dozwolenia Wierzchniego Páná/ Myńce bili.

Articulus lxviij.

¶ Myńcá trzemi obyczáymi bywa fálſzowaná. ¶ Naprzod gdy kto pod Herby á znáki cudzymi Myńce bije. ¶ Druga/ gdy kto máteryey álbo Metállow niedobrych do tego vżywa. ¶ Trzecia/ gdy kto Myńce bije/ pod mnieyſza waga niżliby miáłá być. A ći wſzyſcy tym to obyczáiem máia być karani. ¶ Ten co fálſzywa Myńce bije á czyni/ álbo tákowey Myńce nábywſzy/ miedzy ludzi ia wypuſzcza/ chcac y wiedzac/ ku oſzukániu bliżnego/ á pożythku ſwemu: ma być ogniem ná gárdle karan/ á żywo ſpalon być. A kthoby tákowego w domu ſwym/ wiedzac tho nań przechowywał/ á iemu mieſzkánia dozwalał/

tákowy ma on dom álbo mieszkánie [illegible]
cić. ¶ Ci co Myńce bija zá mnieyszą [illegible]
podleyszą niżliby miáłá być / nie máiac [illegible]
przywileiow álbo dozwolenia: máia by[illegible]
dług vrádzenia Vrzedu / y wielkośći zásłuże-
nia / ná máietnośći / ná zdrowiu / álbo tez y ná
gárdle karáni. ¶ Ale ći ktorzy cudzą Myńce
obrzynáia / álbo wywarzánim psuia / álbo tez
lekceyszą czynia / y podleyszą z lepszey: máia nie
tylko ná máietnośći / ále y ná gárdle przy tym
być karáni / według wielkośći obwinienia / á
vznánia Vrzedowego. ¶ Ale gdzyeby dowie
dzyano sie / że kto zá dozwolenim Vrzedu táko
we rzeczy czyni: tedy ten Vrząd tráći ty Przy
wileie á wolnośći / zá ktorymi wedle Przywi-
leiow wolno im było Myńce bić.

Jáko máia być kárání ći / ktorzy fál= szuia miáry / łokćie / wagi / funty / álbo tez ku- pie / towáry. etc.

Articulus lxix.

¶ Ná kogokolwiek by doświádczono / á on
chytrze á złośliwie / miáry / wági / kupie / álbo
inne przedáyne rzeczy zfálszowawszy / vżywa
tego / álbo przedawa zá dobre / á niezfálszowá
ne: tákowy kożdy ma być poimán / y wsádzon

...árdło bywáia wsadzáni. A gdy ...owody nań sie to pokaże/ ma być z ...lbo y z zyemie wypowiedzyan/ á ná ...thłámi v P:egierzá skaran/ według ...nia onegoż wysthepku. A ieslizeby nie ...ył w thym doświádczon/ może być y ná ...rdle skaran.

Skaránie Prokuratorow/ gdy w=czym wystapia/ iákie być ma.

Articulus lxx.

¶ Gdyby Prokurator w ktorey controwersiey/ ták około imienia álbo máietności/ iáko około gárdlá rzecz spráwuiac/ strone álbo zdrádził/ álbo podwod iáki á oszukánie/ ku szkodzye tego od kogo rzecz spráwuie/ vczynił/ á w tym go doświádczono: ma naprzod szkode ku ktorey stronie przywiodł/ nágrodzić / á potym v Pregierzá ma miothłámi skaran być/ y ná koniec z Miástá álbo z Zyemie they ma być wygnan/ według wielkości wystepku á zásłużenia.

Jáko máia być karáni ci/ co przeciwko przyrodzeniu grzesza.

Articulus lxxj.

Gdzyeby

¶ Gdzyeby kto tákowy nálezion był/
z bydlęciem/ álbo chłop s chłopem przec
rodzeniu ſpráwę miał: tháko wi máią ná
dle być ſkaráni/ á według obyczáiá ogniem má
ia być ſpaleni / bez wſzelákiego zmiłowánia y
łáſki: ponieważ to hániebny y ſromotny grzech
ieſt/ y ma być ſrodze karan.

Iáko máią być karáni ći/ ktorzyby s powinowáthymi á krewnymi białymi gło=wáni vczynek mieli.

Articulus lxxij.

¶ Gdzyeby ná kogo doświádczono/ iż s Páſierbicą ſwoią/ z Mácochą / álbo z Iątrwią vczynek niepoczćiwy miał/ álbo też z iákimi w rodzye bliżſzymi białymi głowámi: tákowy zá rádą ludzi vczonych w práwie/ á biegłych/ ma według z dawná opiſánego obyczáiu w Ceſárſkim Práwie/ karan być.

Iáko ći máią być karáni/ ktorzy cu=dze żony/ Pánny/ álbo białe głowy/ gwałtem á mocą biorą/ y vnaſzáią.

Articulus lxxiij.

¶ Gdzyeby ktho cudzą żonę/ álbo też Pánnę nie wydáną zá mąż/ nád wolą Mężá iey/ álbo

...a wzyał/ y vniosł/ á Mąż álbo oćiec
...wki/ choćiaby też mátká y oná sámá
...przyzwoliłá/ á z iey wola sie to zstáło/
...sie żáłował / y żadał żeby tákowy skaran
był: ma ten obwiniony/ gdy sie tho nań vkaże/ wedlug nárzadzenia á opisánia práwá dostá-thecznie skaran być / zá rádą á náuką ludzi w Práwie biegłych.

Ci iáko máia być karáni/ ktorzy po dwu álbo po trzech żonách miewáia.

Articulus lxxiiij.

¶ Gdzieby ná kogo dowiedziano sie / że máiac przed tym żywa żone/ z druga slub brał/ ál bo też żoná máiac pierwszego Meżá / że drugiego poiełá: tákowy vczynek wietszy y hániebnieyszy iest nizli Cudzołostwo/ zá kthory ácz Práwo Cesárskie nie wypisáło/ żeby ktho karan być miał ná gárdle / ten co sie go dopuśći/ wszákoż zá słuszne sie widzi / żeby tákowy káżdy/ ktoryby sie tego vmyslnie ważyć á dopuśćić śmiał/ ná gárdle o to karan był/ ták iáko o iáwne Cudzołostwo.

Ci ktorzyby żone álbo dzyewki swe/ álbo iákiekolwiek przyiaćiołki/ zá pieniadze/ y

dla sromotnego pożythku / drugim z
iáko máią być karáni.

Articulus lxxv.

¶ Ktoby żone swoie / dziewke / álbo krewna / á powinowáta dla sromotnego pożytku zwodźił / y iey sie kurwić dopuśćił / álbo iákimkolwiek obyczaiem Dziećiam swym / żeby do tego przyczyne dawał / iákoby co nierządne° á przećiwko Bogu opuśćiwszy wstyd / wdawáć sie zá dáry / álbo iákożkolwiek miáły: tákowy kożdy ná czći / y ná zdrowiu á ná gárdle / według nálasku pospolitego Práwá / ma być karan.

Jáko zwodnicy álbo zwodnice ty / ktore przyczyne cudzołostwá dawáią / máią być karáni.

Articulus lxxvj.

¶ Poniewasz wiele sie tego tráfia / że proste á vczćiwe biáłe głowy / á nabárziey Pánny á dziewczki / przez złych á niecnotliwych ludźi / ták miedzy Mężczyznámi / iáko biáłłymi głowámi / stáránie y nawowy / zápámietawszy swoiey poczćiwośći / w łotrostwo / á niepoczćiwe obcowánie sie wdawáią / y zwodzony bywáią. Przeto wszyscy zwodnicy y zwodnice /

y ći kto-

... o domiech swych o tym wiedząc
... czáli/ álbo zá przenáiećim tákich
... gladáli/ według vznánia wystep//
... winienia / zá ráda w Práwie bie//
... máia ták być karáni/ żeby sie nie mnoży//
... áia tákowym vszy vrzynáć / miotłámi
... Pręgierzá bić/ y z Miástá wypowiedáć.

...Ci ktorzy ludźi podburzáia / á miedzy ludźmi Sedycye czynia/ iáko máia być karáni.

Articulus lxxvij.

¶ Gdyby kto w Ziemi/ w Krolestwie/ álbo też w Mieśćie/ á w społeczności iákiey ludźi/ przećiw Vrzędowi á zwierzchnośći/ poburzenie iákie / álbo potáiemnie Sedicye czynił/ á toby sie nań pewnie vkazáło/ tákowy według zásłużenia á wielkośći wystepku / czásem ná gárdle/ czásem też miotłámi v Pręgierza/ skaran być ma / y z Ziemie álbo z Miástá wypowiedzian/ gdzieby tákowe podburzenie czynił. Ale Vrząd przy karániu tákowych ludźi ma bácznie á madrze postepowáć/ żeby krzywdá nikomu niebyłá vczynioná / á ludźie żeby sie bárziey z tego nie podburzáli.

Ci ktorzy swowolnie/ á ni[...] za[...] czyna zbiegáia/ iáko máia być [...]rán[...] Articulus lxxviij.

¶ Poniewaz wiele sie tego przygadza/ ze dzi dzy zá zuchwalstwem/ á swa wola/ tez bez za dney sluszney przyczyny/ vciekáia/ á zbiegi y pogrozki czynia/ á do tych sie vciekaia ná thy mieyscá/ gdzie rozumieia/ gdzie przechowá niey pomoc miec moga/ y czásem tákowi lu dziem wielkie szkody á obrázenia czynia/ á w niebespieczenstwo przywodza/ niemaiac ba czenia ná rzad y Práwo. Przeto tákowi zá zdrayce/ odpowiedniki/ á wszytkich ludzi we spol zágubce/ máia być dzierzani. A gdzieby z tych mieysc/ ná ktorych przechowywánie y obrone máia/ zápámietawszy práwá y Sprá wiedliwosci niechcieli sie vspráwiedliwić/ á nieprzestáli grozić/ y odpowiedáć/ á ktorego z nich dostána/ zárázem ma sciet być/ y ná gár dle skaran/ iáko zdraycá á pospolity szkodzcá/ y nieprzyiaciel/ chociaby tez onym odpowiedá nim swoim szkody zadney nieuczynil. Tákze y ci karáni máia być/ ná ktoregoby sie co táko wego dowiedziano/ zeby obmyslali/ álbo przed sie bráć chcieli. Ale gdzieby kto boiac sie vkwá

...a ciezkiego skaránia / á nie przeto / że
...a szkodzic miał / vciekł / nie ná podey//
... mieysca: tákowy nie zásłuży ták wiel//
...go skaránia. A iesliżeby watpliwość w tym
iáka byłá / máia Sedziowie álbo Vrząd ráde
w tym wziać od ludzi bieglych á vczonych w
Práwie / ták iáko niżey bedzie opisano.

Zá innymi ciezkimi złoczyństhwy / ktore sie porząd wypisuia / iákie karánie nia być czyniono.

Naprzod o tych ktorzy ludzi potáiemnie truia.

Articulus lxxix.

¶ Gdzieby kto kogo otrut / á ozdrowie álbo y
o gárdło przypráwił / ma iáko ten kto zámor//
duie w Koło być wplecion / iesliże chłop iest.
Niewiastá gdzieby w tym doświádczoná by//
łá / ma być vtopioná / álbo iákimkolwiek in//
nym obyczáiem / według wystepku swego / ska
rána ná gárdle / Ale pierwey niżliby ktora tá//
kowa osobe ná gárdle skarano / ma być Kle//
szczami rospalonymi tárgána / mniey álbo
wiecey / według baczenia ná osobe / y ná zásłu
żenie / ták żeby drudzy tym przykłádem á srogo
ścia skaránia / od tákowych spraw odwiedzie
ni byli. .·. .·. .·. .·.

Mátki kthore dzyeći swe tráca[...] zábijáią/ iáko máią być karáne.

Articulus LXXX.

¶ Biała głowá ieśliby ktora płod swoy/ kto ryby iuż żywy był/ á członki ná nim było roze- znáć/ zábiłá: tá według obyczáiu ma żywo być zákopána/ á palem przebitá. Wszákoż prze strzegáiąc tego/ żeby druga zá srogością táko- wego skarania/ w Desperacyą nieprzyszła/ może być vtopioná. Ale gdyby tákowy okru- tny vczynek w kthorey ziemi álbo w Mieście przygadzał się często/ dla wietszego strachu y przykładu drugim złym białym głowam/ má ią być według wyższey opisánego obyczáiu ka rány/ Albo tákowa biała głowá/ pierwey ni- żliby ią vtopiono/ ma w ogniu rospalonymi kleszczami być tárgana/ według náuki á rády ludzi w Práwie biegłych. ¶ A ieśliżeby kto ra dziecię porodziłá żywe/ á martwe potym nálezionó/ á oná ie skryłá/ potym vkazáło się to/ zá wywiádowánim z pewnych znákow/ ktore w tákowey mierze bywáią obserwowá- ne/ że niedawno porodziłá: gdzieby állegowá łá/ y tym się wymáwiáła/ że ták vmárłe poro- dziłá/ ma być przypuszczona ku wywodowi/

...u niewinnośći swey/ słusznemi ...mi á dowody. Ale bez słusznych wy... świádectw/ niema iey w tym wiá... być. Bo gdzieby tákowá wymowá ...ce miáłá/ chćiáłáby bez pochyby kożda sie ...mowić/ á z swego złego á okrutnego vczyn...u oczyśćić/ przećiw czemu wielki tho dowod iest/ że czuiac sie być brzemienna/ tego kryłá/ vkryćie á potáiemnie porodziłá/ nie wezwawszy nikogo do tego/ á vmyslnie tego kryłá/ y podobieństwo á podeyrzenie z tad o sobie vczyniłá/ że to dziećie zá iey pomoca z świátá zeszło/ á iż oná tym zámordowánim płodu swego/ chćiałá niecnothe swa zákryć. A ták gdzieby tym obyczáiem swoy vczynek zákrywáłá/ á vpornie ná tym stałá/ zá ták słusznym podeyrzenim á dowodem tego złego vczynku/ ma być meka do tego przyćiśniona/ żeby prawde wyznáłá/ á gdy sie wyzna/ ma ná śmierć być skazána/ y ták skarána/ iáko wyższey nápisano.
Ale gdzieby watpliwa to rzecz iednák byłá/ á Vrząd nie mogł sie z tego wypráwić/ ieslize winná álbo niewinná iest/ niestwapiáiac sie/ máia wszytki podobieństwá/ dowody/ y odwody spisáne być/ y Circumstáncye: á ma być rádá w tym wźietá od bieglych á w Práwie vczonych ludzi.

Białe

Biale glowy ktore dzyeci su[...]
rzucáia ále nie zábijáia/ iáko máia byc[...]

Articulus lxxxj.

¶ Gdzieby ktora dziecie swe porzuciłá/ chc[...]
sie go záprzeć/ á onim nie wiedzieć/ á dziecie to
potym było náleziono/ y wychowano/ á ná nie
iednák zá czásem okazálo sie to/ y byłáby dowo
dnie w tym vznaná/ ma według Rády ludzi
w Práwie biegłych/ ále nie ná gárdle być kará
na. Ale ieśliże Dziecie to porzucone/ pierwey
niżliby sie o nim dowiedziano/ vmarło/ zá przy
czyna iey porzucenia y odbieżenia/ według v-
znánia Ludzi w Práwie biegłych/ ma być ná
zdrowiu/ álbo też y ná gárdle karána.

Lotrowie/ zábijácze/ á ci co ludzye
morduia/ gdzye obrony żadney á wywodu nie
máia/ iáko máia być karáni.

Articulus lxxxij.

¶ Kożdy tákowy ktory słuszney obrony á wy
wodu niema/ ná ktorego sie vkaże że co táko-
wego vczynił/ á vmyślnie kogo zámordował/
według obyczáiá niektorych Ziemi bywa ka-
ran/ wpleciénim w koło: Ale według rozno-
ści zámordowánia/ może też y w karániu ro-

achowana. ¶ Ten ktory z rozmy-
oieka zamorduie/ ma w kolo w ple-
Ktory zabije z gniewu albo z vkwa-
ści/ a niema żadney inney na to wymow
/ ma ściet być. ¶ A gdzieby kto zacna iaka
osobe / albo Pana swego zamordowal / albo
też bliskiego iakiego przyiaciela/ a krewnego
swego: takowemu ma być przydano meki y tra
pienia/ targanim kleszczami rozpalonymi/ al-
bo końmi włoczenim/ żeby srogościa takowe-
go skarania drudzy sie karali/ a potym drudzy
nie śmieli sie takich złych rzeczy ważyć.

Gdy kto w obronie broniac sye/ nie-chcac kogo niewinnego zabije/ iako ma być karan.

Articulus lxxxiij.

¶ Gdyby kto broniac sie kogo niewinnego za-
bił/ zakladaiac sie/ albo z Arkabuza wystrzeli-
wszy/ na tego ktorego gwaltowi a mocy sie o-
dyymowal/ a mogl tego slusznymi y prawdzi
wymi dowody a świadectwy dowieść: tako-
wy nie ma być na gardle karan.

Gdy nieżarażem obrażony/ albo ra-niony vmrze/ a watpienie iakie w tym iest/ ie-śli od tych ran/ czyli za inna przyczyna vmarl.

Articulus lxxxiiij.

¶ W tákowey przygodzye z wysluch... nego z obu stron/ z świádectwá y z do... y innych circumstáncyy/ ták iáko wy... wiedzyáło/ á zwłaszczá z spráwy lekárzow ... tym biegłych / y innych ludzi ktorzy przy thym byli/ ... wiedzą iáko po thákowym obrázeniu y rániemu/ ten co vmárł/ chował sie/ y z obaczenia cásu/ iáko długo potym żyw był / vyżrza álbo Sedzyowie/ máią ráde wzyać od ludzi w Práwie biegłych/ iákieby skazánie vczynić mieli. ¶ A gdy wiele ich iednego ránia/ á on potym vmrze/ thedy tylko ten ma o zámordowánie być karan/ ná ktorego sie dowiedzą / że mu śmiertelną ráne iedne álbo wiecey ich zádał. /:/ /:/ /:/ /:/

Zábity iáko ma być ogladan Vrzednie/ pierwey niżliby go pogrzebiono.

Articulus lxxxv.

¶ Zeby w tákowych przygodách / ktore niżey opisano/ dla lepszego vznánia/ y wyrozumienia/ y to nie było zániechano/ widzi sie być zá potrzebne/ żeby gdy ták zrániony człowiek nierychło vmrze/ przed pogrzebem iednák był o

gladan/

...Doytze dwiema Przysieżnikiy s
...oz sadu / á iednyn álbo ze dwie//
...gi / álbo Bárwierzmi do thego v//
...idz / á wszytki rány iego / obráženia
... pilnoscia ogledáć / y ták iáko sie nay//
... Pisarz ma to wszytko pilnie zermino//
...c. /:/ /:/ /:/ /:/

...Ci kthorzy złoczyńcom pomoc iáka álbo przechowánie wiedzac o tym dawáia / iá//ko máia być karáni.

Articulus lxxxvj.

¶ Gdzyeby kto złoczyńcy iákiemu / ku wypeł//nieniu iego vczynku / pomoc iáka wiedzac á chcac dobrowolnie dał / ku szkodzye komuszkolwiek innemu / álbo iákimkolwiek obyczá//iem iego folgdrował: tákowy ma srodze być ka//ran. Ale iáko wyższey powiedzyano / według vważenia wielkości wystepku á vczynku ka//ránie też ma być vmiárkowano.

Jáko ma być ten skaran / ktory iáki vczynek chćiał wypełnić / ále nie mogł.

Articulus lxxxvij.

¶ Gdzyeby ná kogo vkazáło sie z tych rzeczy / kthorych do wypełnienia iákiego złoczyństwá

potrzebá/ że chce co złego wypełnić/
á iż nád wola iego cokolwiek do teg
dza/ żeby niemogł tego co vmyślił/ k
wi przewieść: Tákowe vmyślenie y przed
zyęcie/ gdzyeby sie słusznie pokazáło/ á dow
dy pewne ná to były/ ma być criminaliter ka//
ran/ Ale według rozności przedsiewzyęcia/ y
tego co vmyślił/ ma też rozne być karánie: W
czym Vrząd ma rády vżywáć w Práwie bie//
głych ludzi/ y według náuki ich/ ták ná zdro//
wiu iáko ná gárdle/ karánie tho exequowáć/
iáko táki vczynek zá przykład ma być/ iż ktoby
komu zástapił/ zámordowáć go chćiał/ á tego
dowieść niemogł/ iuż tákie chcenie stoi zá vczy
nek/ y gdyby go vłápiono/ ma być karan.

Ten komu Száthławe y Wieznie ku opátrzeniu/ á ku zamykániu poruczono/ gdy// by ktorego vpuścił/ álbo vmyślnie z wiezyenia wybáwił/ iáko ma być karan.

Articulus lxxxviij.

¶ Jeśliżeby tákowy stroż wiezienia y wiez// niow/ kthoremu by to poruczono/ wypuścił ktoreᵒ złoczyńce/ co ná gárdło siedział/ ma być o to karán dostátecznie. Ale gdzieby Wiezień zá niedbáłością á niedoyrzenim iákim tegoż/

poruczono/ z wiezienia sie wyłamał/ Ma tá niedbáłość iego też skaráná wedlug rády á náuki w Prawie biegłych ták bárzo/ iákoby z vmysłu to vczynił.

Náuká álbo introdukcya/ iáko Pisarze tákowych sadow máia Aktá/ to iest wszytkie spráwe á Controwersia stron popisowáć.

Articulus lxxxix.

¶ Pisarz tákowy kożdy/ ma być naprzod do te° sadu przysiegły/ á ma według tey przysiegi swoiey wszytki Aktá/ oskarżenie/ dowody y od wody/ albo Allegácye z obu stron vczynione/ z wielka pilnością wiernie/ á porzadnie spisowáć. ¶ Naprzod skárge á obżałowánie przeciw obżałowáne°. A iesliby sie przygodziło/ że by ten co ná kogo żáluie ná gárdło co watpliwego powiádał/ á rekoiemstwá niemiał/ tedy pospołu z obżałowánym ma być wsádzon. A to wszytko iákożkolwiek sie dzieie miedzy obiemá/ ma pilnie popisowano być przed meka. A tákowe popisowánie tych rzeczy ma być czyniono przy przytomności przynamniey Sedziego sámego/ álbo tego co iego mieysce dzierży/ y dwu przysiężnikow. ¶ Potym ma też być nápisano/ iáko ten co żáluie według po-

rzadku wyższey opisánego dowod… ko dowodzi/ iesliże też rekoiemstwo… że/ álbo niemoże/ á iesli dla dostánia … dal sie pospolu z obżálowánym w Wież… wsádzić/ álbo nie. ¶ Z drugiey strony co… kolwiek obżałowány przećiw temu odpowiá/ dal/ álbo állegował przed męka/ ma wnet zá obżálowánim być popisano. ¶ A przy każ/ dym tákowym Akcie/ Pisarz ma czás y go/ dzinę ktorego sie działo zápisáć/ y kto przy tym był/ álbo ná ten czás tych rzeczy przesłucha/ wał/ á Pisarz sam swym przezwiskiem ma sie podpisáć/ iż tego też sam przysłuchał/ á przy tym był. Gdzieby obżałowány nie znał sie ku temu czym go obżałowano/ á potrzebá tego byłá/ żeby powodna stroná podobieństwy/ do wody/ y świádectwem tego co powiáda do/ wodziłá/ y probowáłá/ cobykolwiek záznáki/ zá dowody/ zá podobieństwá állegowáłá/ á przed Vrzedem proponowáłá/ ma porządnie być popisowano.

¶ A gdzieby iuż według wyższey nápisáney Náuki/ y tego opisánego Porządku/ słuszne dowody y podeyrzenia sie pokazáły/ á obżáło/ wánego według tego by vpomniono/ żeby nie winność swoie/ á dowody przećiw temu vka/

...wiek obżałowány ná ten czás/ ...onie powie/ á cobykolwiek ná ...táć y wybádáć mogło/ ma wszyt... ...e być popisano. Potym gdzieby iuż ...niu przyszło/ to cobykolwiek obżáło... powiedział/ á ku czemukolwiek by sie ...nał álbo nieprzyznał/ według pytánia á ...powiedánia iego/ dla gwałtownego wy... ...wiedzenia práwdy/ ma być porządnie popiso wano od Pisárzá. Ale gdzieby obżáłowány vpornie sie przał tego wszytkiego czym go obżáłowano/ á powodna stroná nań przedsieby dowodziłá/ to wszytko ma być porządnie popisano/ y terminowano/ y też ieslizeby Vrząd dla dostátecznieyszego wywiedzenia wszytkich rzeczy/ á doświádczenia dowodow y odwodow/ Commissarze ná to wysádził/ máią ći Commissarze to wszytko/ coby przed nimi sie działo albo mowiło/ porządnie kázáć spisáć. ¶ Item/ Ieslizeby obwiniony znał sie ku temu/ czym go oskárżono/ ále tákowe przyczyny y wymowki kładł/ ktoreby go oczyśćić y nie winnym vkázáć mogły: To też zá wszytkimi iego protestácyámi/ dowody/ znáki/ podobieństwy od niego przełożonymi/ ma być popisano. ¶ Item/ Ieslizeby obwinienie álbo obżá...

łowánie

łowánie ſzło z Vrzędu / to ieſt / z
rząd z kądkolwiek wywiedziawſz
by niebyło tego / coby nań żáłował /
niemu Akcya inſtytuował: tedy cobykol
obżáłowany ku temu odpowiádał / álbo
bykolwiek przećiwko niemu Akcya inſtytuo/
wano / ma wſzytko być porządnie / iáko y dru/
gie rzeczy / popiſano. A tákowe popiſowánie
tych wſzytkich rzeczy / y tákowego Proceſſu /
bądź żeby z Vrzędu pochodziło / bądź też zá ob/
żáłowánim powodney ſtrony / ma być wyżſzey
opiſánym obyczaiem / od Piſarzá co napilney
á naznáczniey po Artykulech wypiſano: Przy
piſawſzy ku kożdemu Aktowi czás / to ieſth /
rok / dzień / godziná / ktorey ſie to działo / y z wy
piſánim tych wſzytkich oſob / kthore przytym
były / álbo ktore świádectwo iákie dawáły.
A ná koniec ſam Piſarz / iáko wyżſzey námie/
niono / ſwym przezwiſkiem ma ſie ták podpi/
ſáć / że ty wſzytki rzeczy / ták iáko nápiſáne ſą /
ſłyſzał / przytym był / y ſwą ręką popiſał. Ták
żeby z porządnego á doſtátecznego popiſania
tego wſzytkie° Proceſſu / y cokolwiek ſie dzia
ło / Vrząd á ſędziowie / iedno przećiw drugie
mu conferuiąc / y vważaiąc / mogli ſpráwie/
dliwie á według Bogá ſkázáć / álbo ieſliżeby

nie było/y innych w Prawie bie-
nych ludzi/mogli się porádzić/á
ć. A Pisarz w popisowániu tych
tich rzeczy/ma pámiętáć ná przysięgę y
obowiązánie swoie/żeby nic innego niepi-
sał/iedno to co się dźiało/tymiż słowy/y tym
porządkiem/nie przyczyniáiąc zá żadną przy-
czyną niczegosz/áni też vymuiąc/álbo co v-
krywáiąc vmyślnie/ku szkodźie ktorey Stro-
nie. A Ksyęgi ty/álbo Aktá/w ktore się táko-
we rzeczy zápisuią/w skoro po Sądźie/álbo
po odpráwieniu kożdego Aktu/máią być zá-
rázem zápieczętowány/y dobrze schowány.

O rzeczách kradźionych/ktoreby przed Sąd przyszły.

Articulus XC.

¶ Gdzyeby rzeczy iákie krádzyone/álbo iá-
kimkolwiek niesłusznym obyczáiem komu od-
ięte/przed sąd były przynieśione/á żeby złoczyń
ce tego ktory ie pokradł/przy nich niedostano/
ma Sędzya álbo Woyt tákowe rzeczy ku sobie
przyiąć/á wiernie chowáć. A ieśliżeby ten kto-
remu zginęły/o nich się przypytawał/prosząc
żeby mu wydáne były: á słusznie tego dowo-
dząc żeby iego własne były/máią mu wydány

być/ nie ogladáiac sie ná to nie/ ...
rych mieyscoch ten obyczay iest/ ż...
kowe rzeczy sobie záchowywa/ bo...
niesłuszna. Ale gdzyeby roznosć iáte...
tych rzeczy byłá/ ma zá słusznymi dowody...
dka być vczynioná spráwiedliwosć. A ieslize...
by tráfilo sie około tákowych rzeczy sad ná táko
wym mieyscu / gdzyeby Przysieżnicy predko
zebráni być niemogli/ ma Woyt álbo Sedzia/
dla vstrzeżenia wiecszych nakládow/ te con=
trowersia do Rádzyec/ álbo wyższego Vrzedu
tegoż mieyscá odesláć. Ale ten ktory ták bedzie
odeslan/ to iest powodna stroná/ ma pierwey
nizli sie co pocznie rekoiemstwo postáwić/ álbo
przynamniey przisiadz/ iż gdzieby do tego przy
szło/ żeby w swey Akcyey vpádlá/ á strácilá
nakłády wszytki/ ktore druga stroná ná to v=
czynilá/ nágrodzić ma. Tákże y stroná obwi=
niona/ ma sie też zá wszytki szkody obrzeczyć. A
támi gdy iuż powodna stroná dowiedzye y v=
każe/ że to iego własne rzeczy sa iemu pokrá=
dzyone/ álbo iákimkolwiek obyczáiem odiete/
według Práwá/ máia być iemu przysadzone/
y wrocone.

¶ Ale ieslizeby stroná odporna tych rzeczy bro
nilá/ obowiazawszy sie iáko przed tym powie=

dzyano/

ęczywszy zá nakłády / á niemo//
álbo słusznymi dowody tego do//
ásznym obyczáiem tych rzeczy / kto//
emu zginęły / nábyłá / álbo żeby się ná
kolwiek dowiodło / że wiedzyáłá / że to
yone rzeczy są / tákowa strona s tymi rze
mi wszytki nakłády około dochodzenia tich
zeczy od strony powodney vczynione / ma ko//
niecznie nágrádzáć / wedlug nálasku Vrzędo
wego. Ale gdzyeby się vkazáło / że ten przy kim
ty rzeczy nálezyono / nie wiedzyał o tym / iáko
ty rzeczy zginęły / álbo iáko ich ten nábył / od ko
go ie kupował / tedy kożda strona / ma swe na//
kłády. A powodna strona / ktora tákowe rze//
czy zyskuie / ieśliżeby były konie / woły / álbo iá//
kieżkolwiek bydło / á vkazáło się / że ná nie iáka
vtrátę vczyniono / ma to według vznánia V//
rzędu zápłácić. Albo thęż gdzyeby żaden się do
tych rzeczy nie ozwał / álbo obrzeczywszy się ten
v kogo ty rzeczy nálezyono / nie stánał / ma po//
wodna strona ieśli iáki nakład ná ty rzeczy od
Vrzędu vczyniono / nakład then nágrodzić.
Ponieważ rzeczy swoie zyskuie strona powo//
dna / gdzyeby iuż dowiodłá / że to iey własne
rzeczy są / á niemogłá tego dowieść y pokázáć /
żeby złodzyeystwem iey thy rzeczy zginęły / á

strona

strona ktora odpowieda/ mogł... dostátecznie dowieść / że słuszn... wym obyczáiem tych rzeczy nábyłá, ... zność y wątpienie w tym było : Ma Prz... powodney stronie być skazána / iáko ty ... iey krádzionym obyczáiem zginęły: A gdy prz... sięże/ma iey w thym wiárá być daná przeciw drugiey stronie/y rzeczy ty máia być wrocone.

¶ A niema około tákowych rzeczy krádzyonych żadna Prescripcya dawnośći czásu mieyscá mieć/álbo dawność possessyey. Ale ieslizeby strona powodna/ nie mogłá tego żadnymi dowody dowieść/że to iey własne rzeczy/álbo iáko iey ty zginęły/ ma strona obżáłowána być oczyśćioná/y przy rzeczách zostáwioná/ á nakłády thez zá vznánim Vrzedu ná stronie powodney máia być skazáne.

¶ Strona Powodna gdzieby według wyższcy opisaney przygody/ nie mogłá bez wielkiey vtráty á nakladu/rzeczy tych o ktore idzie przed Sądem dochodzić / álbo ieslizeby było bydło iákie/ niemiałá czym żywić / á stráwowáć / ták długo/ pokiby dokończenie Práwá sie niestáło/ma być obrzeczona/że iednák zá rozeznánim Vrzedu/ á skazánim/ gdy sie Controwersya dokończy/ będzie powinná ty rze-

...m postáwić/ A iesliżeby we-
...á nie to przyszło/ żey nakłády
...yć vczynić chce/ á przytym/ iesli-
...e rzeczy przed dokończenim prawá
...by sie/ álbo bydło pozdychało/ thedy
...nná bedzie to wszytko/ według vzná-
... Vrzędu/ zástapić. Co gdy vczyni dla v-
strzeżenia niepotrzebnego nakładu/ máią iey
tákowe rzeczy być wydáne zá tym obrzeczenim
żeby powinná byłá ie ná czás náznáczony zaś
przed Vrzedem postáwić. A iesliżeby obie stro
nie tey Condycyey podcwáły/ tedy stroná ob-
żáłowána/ ma przed drugą ku temu być przy-
puszczoná. A w tákowych Controwersyách/
iesliżeby sie iákie watpienie przygodziło/ ma
też rádá náuká wzietá być/ od ludzi w práwie
biegłych. A iesliżeby vkazało sie ná kogo/ że tá
kowych rzeczy niesłusznym obyczaiem nábył/
ábył w tym podeyrzánym/ y powodna stro-
ná tego sie domagáłá/ żeby iáko in Criminali
był sadzon: Vrząd ma przećiw tákowemu ták
postepowáć/ iáko przećiw w złoczyństwie po
deyrzánemu/ według wyższey opisánego oby
czáiu: Gdzie sie wypisuie/ iáko ma być prze-
ćiw tym postepowano/ kthorzy w złodzieyst-
wie/ álbo w rozboystwie są podeyrzeni/ á zá iá

kimi do-

kimi dowody może táki być mie[...]

¶ Gdzieby zá tákowym Postep[...] minali okazáło sie / że ty rzeczy po[...] ny właściwe sa / á że ie iey pokrádzion[...] żeby dostátecznie tego dowiodłá / máia [...] zem być wrocone / bez nágradzánia vtráty[...] nakłádu / oprocz żeby ná bydło koszt iáki vczy nion był / tedy ma wżdy / ále niezbytnim obćiażenim nágrodzić. ./. ./. ./.

¶ Máia też iáko wyższey nápisano / gdzieby stroná ktora zá dostátecznym rekoiemstwem / dla vstrzeżenia niepotrzebnego nakłádu / ty rzeczy przed przewiedzienim Práwá zábráć chćiałá / iey wydány być. (.) (.)

¶ Gdzieby ktho rzeczy sobie pokrádzionych / bez práwá / á nie vżywáiac w tym Vrzedu od złodzieiá álbo tego co pokradł / sam dostáć mogł: tákowy nie iest nikomu zá to powinien y gdy sie iemu od złodzieiá dosyć zstánie / á bedzie chćiał ná tym przestáć / niema go żaden do te° przyniewáláć / żeby kogo nád wola swoie / dla pokrádzienia tych rzeczy obwinił. Ale Vrzad iednák / żeby złodzieystwá y złoczyńce tego sie dowiedział / niema ták tego zániecháć / ále ma przećiw niemu instygowáć / y dostátecznym vznánim winnośći słusznie karáć.

...ey Szubienice, iáko má- ... / ktorey dla karánia złych ludzi potrzebá.

Articulus xcj.

Ná niektorych mieyscách iest obyczay / że wszyscy Ciesle / álbo też Murárze / ktorzy pod iednym Práwem siedzą / á do niego przysłuchááa / gdy potrzebá tego iest / żeby Szubienice nowa zbudowano / álbo stárey popráwiono / powinni sobie pomoc. A ták gdy ich wiele bedzie / niemałego nakłádu ná nie bywa potrzebá / kthory nakład musi ten czynić / co ma złodzieiá dáć obiesić. Ale poniewaz nie słuszna to rzecz iest / żeby strat niepotrzebnych komu przyczyniono. Przeto ma ten obyczay być pokázon. Ale Vrząd gdy tego potrzebá bedzie / ma obesłáwszy wszytki Ciesle álbo Murárze / ktorzy pod to Práwo przysłuszáia / álbo thez Woyt / losem miedzy nimi iednego álbo dwu obráć / álbo thez kilko / ktorzy zá roskazánim Vrzedu / máia te Szubienice zbudowáć á niema im wiecey płácono być ná dzien / iedno iáko obyczay iest płáćić / pod ciezka wina á karánim / gdzieby ktory temu roskazániu dosyć vczynić niechćiał. A Pan tego mieyscá álbo

Vrząd

Vrząd ma ten nakład sam podią... płácić / bez obciążenia Stron. ... ieden Ciesla álbo Rzemieśnik po... drugiemu o to przygánić / á iego tym ...cić / ma przepáść wine / grzywnę Złotá ... Srebrá / kthorey połowice Vrząd weźmie / ... druga połowicá ma temu być dána / ktoremu ten przyganił / tylo rázow / iloby rázow sie to tráfiło / A Vrząd sam tákowey winy wyćiągáć ma pomoc. Ale gdzieby ten coby przygánił niemiał z kąd tey winy dáć / ma ták długo w więzieniu być dzierżan / pokiby tego co obráził nieprzeprosił / tymi słowy : że nie tym obyczaiem to mowił / żeby miał iemu iáką przygánę czynić / ná iego dobrym nimániu á Sławie. A poki sie dostátecznie nie obrzeczy / że tym obyczáiem / niema mu nigdy przyganiáć / álbo o nim tego rozumieć / żeby iego dobrey sławie / to co szkodzić miáło. A niema tákowego żaden w tym bronić / áni zástępowáć / pod przepádnie... nim teyże winy / gdzieby sie kto tego ważył.

(✣)

Dokończenie.